

עמן"

בינ"ז

עש"ז

ספר

שמע שלמה

חלק שלישי

שאלות ותשובות ופסקים דין

באربעת חלקים השולחן ערוך

חברתיו וערכתיו בעורת ה' ובישועתו
ע"ה שלמה משה בר אליהו ז"ל עמאר ס"ט

פה"ק ירושלים תובב"א
שנת יראוי הוייה בטחון בהוייה עוזם ומגנם הוא (תשס"ח) לפ"ק

לאשר את העדים כשלא מוצאים להם קיום, שהרי עשה כל מה שיכל כדי לקבלם, והוא מוכן. עכ"ל. ודברים אלו נטולי הבנה הם. ויניח לנו במקומנו, ונכתבו בלי "מאשר", שיש בו רק חסרון ולא האlicht הרה"כ להראות בו איזה יתרון.

ואשר ע"כ הנוסח שתוקן ע"י הר"ד בניינו נר"ז בהדרcht, ואשר על זה סמך ידו פוסק הדור בעל יב"א שליט"א הוא טוב והגון לבני התורה המדריקים בהלה. והכל שריר ובריר ובעהית"ש גם קיים.

שלמה משה עמר
ראשון לציוון הרב הראשי לישראל

סימן יט

הצעת פתרון "למעוכבות גירושין" עפ"י
ההילכה

בעזהית"ש. מושׁ"ק קrho "בקר ויודע ה"י" כ"ט ט"ו התשס"ו הגה ועתקת בנות ישראל באה אלינו, ובפרט מבנות חוויל, שם אין כוח ב"ד יפה מצד השלטונות, להטיל על הסרבנים עונשים והרחקות, כדי שיקיימו את מצות חכמים שפסקו שעליהם לגורש, וזאת לאחר שכבר התגרשו גירושין אזרחים, והפרידו את כל המשותף, ביניהם בהסכם, ולפעמים זה נעשה ביוזמת הבעל, ולאחר מכן הוא מתעלם ממנה, ואין מטה און לשימוש את דבריו בית הדין, ומגען את אשתו אלמנות חיות וקצחה ידי בית הדין מלhosיען, כי אין להם סמכות מהשלטונות לפעול בדבר כראוי לו.

והגה רבים עסקו בהז ובנייהם שכתחבו בדברים שהם וחוקים מלבא לידי מעשה, כגון המדברים על "הפקעת קידושין" וכיו"ב, וראיתי כמה דברים שאין בהם מטעמה של הלכה, ולא נכתבו מתוך ידיעה מבוססת, קרואו לחמורות כאלה. ה' יצילנו מהם. כל העומת זה, הרואני את חשיבותו הרמותה של הגאון הגדול רב בצלאל זילוטי ע"ה ובה של ירושלים (שנדפסה בהפרדס), ובה כתוב הצעה טובה וمبוססת, שיכינו "הסכם נישואין" אשר יכתב ויחתום וגם יאושר עופר לגירושין, וכו' יתחייב הבעל בעת הנישואין, שאם יהיה בינויהם פירוד אזרחי, מתחייב הבעל تحت לה מזונות בסך אלפיים דולר בכל שבוע, עד שיתן לה גט כדמו"י. וזאת מדין מעוכבת להנשא מהמתו. כמו"ש

שכתב "ומאשר" אינו במקומו לכואורה, דמאי אני אשורתיה, וכי אישורו יהיה יותר מהעדים.

וגם הרה"כ מודה שכן הכרע גמור, וע"כ לענ"ד הנוסח שמופיע ברוב הכתובות הוא עיקר, שיכתוב גם אני החתן מודה על כל הנ"ל. ובאה"ח אין החתן שיק למחוקת הרמ"א והש"ך, דכאמר אין החתן מצטרף לעדות כלל, רק מודה על כל הנ"ל, ואין זה אפילו השש של ה策טרפות לעדות. ולכו"ע אין בזה שום חשש. ותיבת "גם", אינה ה策טרפות אלא אחר שהעדים גמרו עדותם וכתבו וחתמו כנהוג, בא החתן ואומר שהוא מודה מודה על הכל, ואומר גם אני מודה, ככלומר דמלבד עדות העדים שבאמת א"צ שום חיזוק, בא הוא ומודה על האמור. והוא חיוב נוסף, דכבר התחייב בקנין ע"י העדים, וכ כתבו וקונינה מיד החתן וכו'. ועתה מודה והו"ל קניין אודיטה ג"כ. ומאשר התחייבתו בחתימת ידו. באופן שאין שום קשר של ה策טרפות לעדות. ואם ירצו לדלג תיבת "גם" ולכתוב אני מודה על כל האמור לעיל, ובאה"ח ביום הנ"ל ג"כ טוב. אבל אין לכתוב תיבת מאשר שנראה שצרכיהם אישור, וזה לא שיק כלל לאחר חתימת שני עדדים.

יב.

אם החתן מקבל על עצמו את העדים ע"י
חתימתו אפילו אם הם פטולים.

ומה שרצה לומר הרה"כ בסוף נספח 3 שלח אל, דע"י חתימת החתן יש להכשיר העדים גם אם הם פטולים, משום שע"י חתימתו מקבל אותם עליו. הנה הטעם הזה שהחידשו הרה"כ, כבר דחה אותו התשב"ץ בחוט משולש (טור ג' סימן א'), שהביאו הרה"כ מיד אחר דבריו, ואולם המדקדק שם נראה שגם שחתימת דעתין, לא מצד קיבלם עליו אתה, אלא שכח שחתימת החתן לא באה לקיים את חתימת העדים אפילו אם הם פטולים, אלא זה מועיל לקיים השטר כשלא נתקיים העדים. ככלומר אם יתברר שהעדים פטולים, עדין יש בזה חיוב עצמי של החתן, והוא חיזוק למה שכתבתי בס"ד.

וגם אחרי זה מתעקש הרה"כ נר"ז לומר שם יכתוב מאחר את הנ"ל, והדעתו נותנת שمرאה יותר שקיבל עליו את הפטולים, ולכך כתבנו גם מילה זו. והgem שאין בדעתנו שמילה זו מועיל למשה שבלא"ה צrisk שקיבל עליו את העדים הפטולים בקנין דוקא כמו"ש השו"ע. מ"מ זה מועילחזק את חתימת החתן

ואם באמת חייב מזונות דמגורשת ואינה מגורשת, הוא מדין מזונות נשואה דכל זמן שלא גירשה לגמרי, עדין החוב במקומו עומד, עד שיגרשה גירושין גמורים. א"כ גם לאחר מותו יתחייבו היתומים במזונותיה, שהרי החוב עמד בעינו כל זמן שהיא חי. ואעפ"י שאפשר לדוחות ולומר, דעכ"פ כשותם כבר נגמר הקשר ביניהם, מ"מ האמת יורה דרכו למעין היטב, שאין זה חייב מזונות רגיל. אלא קנסא הוא שקנסוהו שלא יגענה אלמנות חיות, וזה שיק רק בחים חיותו, אבל אחר שתת שכביר אין עניין של עגינות כלל, אין לה מזונות. וזה גם מודוקדק היטב בלשונו, של רשי"זיל שם שכח: דחייב במזונותיה בחיו מושום דמעוכבת בשביבו להנsha. וכ"ג גם מהתספות שם ד"ה לאתובי, שהקשוו על פירוש"זיל (בד"ה מגורשת), שכח דאתא לאשומעין דמלתא דפשיטה, דמספק שמא מגורשת וכחטו שזו היא מלחת דפשיטה, לא תוציא מזונות מן היתומים. ע"ש. ואם גמורה היהתה, לא תוציא מזונות מן היתומים. מ"מ והחייב החוב המזונות בזה הוא מושום דעתין אגידה בה וחייב מדין נשואה,מאי פשיטה להו ולאחר מיתה אין לה מהיתומים, ואדרבא י"ל דכמו שבעלת חייב במזונותיה בחיו מושום שהיתה עדין אגידה בה, ונשאר חייב המזונות של נשואה על כןו, ה"נ יתחייבו יורשו אחורי מתנאי כתובה כמו כל אלמנה שניזונה מנכסיו בעלה אחר מותו.

אבל אם החוב במגורשת ואינה מגורשת, איןו מדין מזונות נשואה אלא חייב חדש הוא זה ומשום שמעכבה מלינsha לעלמא, ואולי קנס הוא שקנסוהו חז"ל על שמעכבה,atti שפיר קושית התוס', דפשיטה שאין היתומים חייבים במזונות אלו, דהמ לא שייכים לעיכוב זהה כלל ועיקר, ועוד שכבר קנחה עצמה בmittat הבועל, ואין עוד מי שייעכב עליו.

ובתבתי שם שכן עולה להריא בדברי היישועות יעקב, שהובא בפתחי תשובה (סימן צ"ג סק"ב), שעלה ונסתפק באשה שאמרה שלא בפני בעלה שהוא גירשה. ואח"כ בא בעלה והכחישה, דלפי זה אסורה לינsha לעלמא, ואחר זמן באו עדים והעידו שאכן בעלה גירשה כאשר אמרה בתחילה, או שבעלת הודה על כך בעצמו. אי נימא דחייב במזונותיה כל אותה תקופה שהיא מכחישה, ועל ידו היהת מעוכבת מלhnsha, או מכיוון דางלאי מלתא למפרע מגורשת היהת, אין מקום לדzon על חייב מזונות כלל. והטיק דהעיקר נראה לי, דהחייב במזונות אלו הוא מדין מזונות נשואה, דכל זמן שלא התרגרשה ממנו לגמרי, עדין החוב במקומו עומד,

בב"מ (י"ב ע"ב), א"ר זира מגורשת ואינה מגורשת, בעלה חייב במזונותיה.

ועוד הוסיף שכחטו בהסכם, שהבעל זכאי לבא לפני בית דין ובני מוסמך, ויכול לדרוש שיפטרו מהחייב הזה, בין בכולו ובין ממקטחו, לפי ראות עיני הב"ד. [וכנראה שכונת הרוב זיל שמתוך כך, ישאו ויתנו עמו בענין הגירושין כפי הרואין].

א

בדין התחייבות מזונות שהאהה מריהחה לפרגמתה, ובגדר חייב מזונות במגורשת ואינה מגורשת.

ובתב שם, שהתחייבות זו היא כדין, ואפילו שהיא עובדת ומריהחה לפרגמתה, והוכיח מרשי"ז בכחות (צ"ד ע"ב), שכח בד"ה מגורשת ואינה מגורשת, ומן האירוסין, ולא לאשומעין וכו', אלא אגב אורחיה אשומעין דמגורשת ואינה מגורשת כגן זוק לה גיטה, ספק קרוב לה ספק קרוב לו ברה"ר, אין לה מזונות מן היתומים אם מת. עכ"ל. וע"ז כתוב, ואעפ"י שאروسה אין לה מזונות, מ"מ כשהיא מעוכבת מחמותו להנsha, הוא כן חייב לה מזונות. ועיין בשיטה מקובצת שם (קמ"ב ע"ב), ד"ה וזיל הרא"ש זיל מגורשת ואינה מגורשת, ופירש"זיל מן האירוסין וכו', ויש מקשים היכי מצי לפרש מן האירוסין, הא אפילו כשאיתו גרושה, אروسה אין לה מזונות, ונראה לי שלא קשה דכוון דהיא מגורשת ואינה מגורשת, אגידה בה ולא מצוי לאנטובי לעלמא, חייב במזונותיה, ואין חילוק בין מן האירוסין בין מן הנישואין, והו כי כמו הגיע זמן ונישאו. ע"ב.

ופירש הרוב זיל את דבריו, שמדובר ואינה מגורשת שבעלת חייב במזונותיה, אין זה מושום ספק חייב מזונות מהתורת נשואה, אלא הוא חייב חדש של מזונות, משום DAGIDA בה. וגם באروسה שלא היה חייב לה מזונות מעולם, מ"מ בספק מגורשת חייב במזונותיה (וכן דומה להגיע זמן, דשם ודאי לא מדין נשואה).

ובתשובה שכחתי בזה בס"ד, והוא נדפסה בשווית שמע שלמה ח"ב (חאהע"ז סימן י"ט), הוכחתי כן בפשיטות דברי רשי"זיל בכחותם שם, בד"ה כדרכי זира, וזיל דאמר בעלה חייב במזונותיה בחיו, משום דמעוכבת בשביבו להנsha, אבל לאחר מיתה לא, דידילמא גורשין הו, ואין לה מזונות, דמספיקא לא מפקין ממונא. עכ"ל.

במזונותיה, אלא כתוב בזה"ל, אבל בחוי בעלה יש לה מזונות עד שתתגרש גירושין גמורים. עכ"ל. והיינו טעם דאיין זה מדין חיוב המזונות הרגיל שהבעל חייב לאשתו, רמאך זה אינו חייב במזונותיה, כי מספק אין להוציא מיד מהחזקוק, אלא שיש לה מזונות עד שתתגרש גירושין גמורים, והוא דין מיוחד כי היא מעוכבת מחמתו, חייבויהו במזונותיה, כי היכי שלא לעגנה.

עוד כתוב שם ולפי זה נראה, שאין לו זכות במעשה ידיה, הגם שנוטן לה מזונות, כיוון שאין חיוב זה מתורת מזונות נשואה, אלא שהוא חיוב חדש, מושם שהיא מעוכבת מחמתו.

ושוב הזכיר את מחלוקת הראשונים, בהגיע זמן ולא נישאו, דאמרו בכתבות (ב' ע"ב), דאוכלות משלו ואוכלות בתמורה. ובשיטה מקובצת בכתבות (ק"ז ע"ב), ד"ה ואי, כתבו בשם הראה זיל דבאורוסה אין מעשה ידיה שלו עד שתתנסה לו. ואעפ"כ כשהגען זמן חיוב במזונותיה, ואולם בחידורי הריטב"א זיל כתבות (נ"ז ע"א), כתוב זול, אוכלת משלו, פירוש שהוא חיוב במזונותיה, וה"ה בקטטה ופרנסת אילו נכסה לחופה וזוכה במצוותה ובמעשה ידיה. ע"כ. ועיין אור שמח (פ"י מהלכות אישות הי"ט), שנסתפק בזה. ע"ש.

ובבר כתבי כל זה בתשובה שם, ואמרתי שגם הריטב"א זיל יודה במעוכבת מחמתו, דשאני הגיע זמן ולא נישאו, שעשווה כמו שנכנסה כבר לחופה. כדי שלא יעכנה בחינם, וכנשואה שור לה, וע"כ מעשה ידיה ומוציאתה שלו הן, אבל זאת שהיא ספק מגורשת, ורוצחים שלא יעגנה אלמנות חיות, וע"כ קנסו ליה שישלם לה מזונות, לא הקלו עליו שיקבל מעשה ידיה, דלאו כנשואה שור לה, אך daraבה רוצחים להחזע עליו בחיוב מזונותיה, שימחר לגרשנה. וכן ראייתי שהרב זיל גופיה כתוב כן, וכותב דהוי כמ"ש המ"מ שם בדעת הרמב"ם זיל דספק מגורשת אין לה תנאי הכתובה, כי אם מזונות בלבד. וא"כ ייל שוגם מעשה ידיה אין לו שוגם זה מכל תנאי הכתובה, וגם לא זוכה במצוותה. וכבר העלית כי כן לדינא בשם שלמה ח"א וח"ג שם.

ג

בדין מזונות ספק מגורשת, ואם בעלה יורשה.

אלא שראיתי להגן ריב"ז זיל באותה תשובה, שחוור והיה מסתפק בדיין מזונות מעוכבת מחמתו, שב

וממילא איך שייך לחייב את זה על אותן שנים או חדשים שהיתה כבר גורשה ממנו למגاري.

ובאמת שכן למזרז מהזה בפסק דין רבניים של בת הדרין, ברוך ג' (עמ"ד 45), שחיוב מזונות דמעוכבת, הוא דין מיוחד שהייבוהו כדי שלא יעכבה מהנשא, והיא תקנה מיוחדת שקסוסהו כדי שלא יעגנה.

ומכל זה יש חיזוק גדול למסקנא, שחיוב המזונות בספק מגורשת, הוא דין מיוחד שהז"ל הטילו עליו חיוב זה, שלא יעגן את אשתו.

ב

בדעת הרמב"ם בדיין מי שמעכב את אשתו לך באת גיטה שחיב במזונותיה, ויבורר אם מעשי ידיה שייכין לבנין.

עוד כתוב שם הגיריב"ז זיל, שכן נראה מהרמב"ם זיל בהלכות גירושין (פ"ז הלכה ל'), שכותב, הבעל ששלח גט לאשתו, הרי הוא חיוב במזונותיה ובכל תנאי הכתובה עד שיגיע הגט לידי. והmagid משנה שם כתוב, בפרק י"ח מהלכות אישות (הכ"ה), נתבאר דאפילו בספק מגורשת הבעל חיוב במזונותיה בחו"ז. ומשמע שאין לה שאר תנאי הכתובה, כיוון שהיא ספק מגורשת. וזהו שאמרו (כתבות צ"ז ע"ב), שאינה ניזונה מן היורשים, ומזון האלמנה הוא מתנאי הכתובה. ואעפ"כ שאינה ראה ברורה דעתך למים שאני מזונות דלאחר מיתה דלא אגידא בה, אבל שאר תנאים שהן על הבעל כיוון שבידו לרשות ואני מגרשה גירושין גמורים, אפשר שחיב ביהם בחו"ז, מ"מ מ"ש רבינו כאן נראה שהיא חיוב, שאיל"כ היה לו להשמיענו אפילו בספק מגורשת (שחייב בכל תנאי הכתובה וכ"ש בזאת), וכן עיקר שאין לחייב את הבעל אלא בראה ברורה, וכ"ש לדעת רבינו שכותב בפ"א מהלכות נחלות (ה"ט), בספק מגורשת שmeta אין הבעל יורשה. עכ"ל. וכותב הגיריב"ז זיל דלא רלבאורה מי שנא מזונות משאר תנאי הכתובה, והלא להרמב"ם זיל גם מזונות הם מתנאי הכתובה כמ"ש בפי"ב מהל' אישות ה"ד, ופי"ז שם הי"ט. אלא מוכחה שחיב בmezono של ספק מגורשת הוא חיוב חדש, מושם שהיא מעוכבת מחמתו, הלך תיקנו לה מזונות ולא שאר תנאי הכתובה.

עוד כתוב שם דיווק נפלא, שבפ"ו מהלכות גירושין הנ"ל, כתוב הבעל ששלח גט לאשתו, הרי הוא "חייב במזונותיה" עד שיגיע הגט לידי, ואילו בפי"ח מהלכות אישות הלכה כ"ה, בספק מגורשת, לא כתוב שהוא חיוב

שאינו רוצה לגרשה, א"כ היא מעוכבת מחתמו, וחיב במצוותה, ולא מدين חיב מזונות נשואה, אלא חיב מהודש, משום שהיא מעוכבת מחתמו, וע"כ הגם שמעישה גרמו לה, מ"מ כיוון שבידו לגרשה והוא מעכבה, חייבו במצוותה. והא דאמרו ביבמות שם, דבראורה לו לית לה מזונות עפ"י שהם נשואים, דילמא מעכבה גביה, שם מדורבר במצוות של נשואה, והיא אינה רוצה להתגרש ממנו, אלא הוא רוצה לגרשה, וזה אמרו שאין לה מזונות כדי שתתגרש ולא ימשיכו לחיות באיסור זע"ז, (אבל כשהוא מעכבה אפילו שהוא אסור לו ומעישה גרמו לך, ס"ל למג"א דיש לה מזונות של מעוכבת מחתמו).

עוד כתב הרב ז"ל: ומעטה בניdon זה, כאשר קיים פירוד אゾוחי והבעל מסרב לתת לה גט, אם התחייב בשעת הנישואין לשלם לה סכום מסוים למזונות, זהה כולל כסות ומדור, הרי התחייבות היא כדין, שהרי היא מעוכבת מחתמו להנשא. והרי אףלו זינתה שמעישה גרמו לה, דעת המג"א שהוא חייב במצוותה. אלא שכוראה לשיטת הראשונים הנ"ל, גם במעוכבת להנשא מחתמו, אם הוא נוטן לה מזונות, הוא זוכה במע"י, וא"כ הבעל יכול לדורש את מע"י, כשהיא עובדת ומורייחה לפונסתה, יוכל לומר לה צאי מעשה ידיך למזונותיך, ויפטר ממצוותה.

ואולם הח"מ (סימן ק"ב), כתב שם הב"ח, שנוהגים במדינות אלה שאין להוציא מיד האשה שום העדפה שעל ידי הדחק, והלא כל מעשה ידי האשה בימינו, היא העדפה שע"י הדחק, וא"כ יכול הבעל להתחייב לנוהג כמנג' המדינות, שאין לו זכות במעשה ידיה, שהוא העדפה שע"י הדחק. ועוד דעתך בשו"עahu (סימן ס"ט ס"ו), התנית האשה שאל זוכה הבעל באחד הדברים שהוא זוכה בהם, התנאי קיים, וא"כ אפשר להנתנות לפני הנישואין שבמקרה של פירוד אゾוחי ביניהם, אין לו כל זכות באחד מן הדברים שהוא זוכה בהם, דהיינו לא במע"י ולא בפירות נכסים מלוג שלה. ולא בירושתה, כמובואר שם בשו"ע (סימן ס"ט ס"ז), ומ"מ הוא חייב במצוותה כדין, שהרי היא מעוכבת מחתמו, וע"ש שכח שھצעה זו היא טוביה.

ה

אם אמרין בחוב מזונות דמעוכבת ליגשא,
שצולחה עמו.

עוד כתב שם מול סוף, דהסך אלףים דולר שהציגו, לכתוב בהסתמך זהה, כמוון זה תלוי במעמדו

והביא דברי השיטה מקובצת בבא מציעא (י"ב ע"ב), על מ"ש בגמרה שם ד"ה ולענין פסק הלכה, מציאת אשתו מגורשת ואינה מגורשת, הרי היא שלה. וכתבו שם רמ"ך ז"ל,Aufpyic חייב במצוותה, וה"ה שהוא חייב בכל תנאי ממון של כתובה, ואם מתה יורשה מכל מה שתחתה ידו מספק, וקרוב לומר שם נשנית אינו חייב לפודתה, כיון שהיא ספק מגורשת, אין אני קורא בה ואחרינך לי לאינטו. וה"ה שאנו אוכל פירות, כיון שהוא גט, ואפשר לומר כיון שאינה מגורשת ודאי, עדין אשתו היא לכל דבר, חוץ מזכות מציאותה. ע"כ. הרי מבואר בדבריו שספק מגורשת היא נשואה וחיב לה בכל תנאי ממון של כתובה, ואם מתה יורשה מכל מה שתחתה ידו מספק. והטעם כיון שאינה מגורשת ודאי, היא עדין אשתו לכל דבר (ויש להעיר דמ"מ לא אמר מע"י שלו).

עוד כתב שם שכן משמע מדברי הרא"ד ז"ל בהשגתו על הריב"ף ז"ל (כתובות ק"ג ע"ב), שהביא דברי היירושלמי, שככל עוד שלא נתן לה כתובה חייב במצוותה, ובתווך דבריו כתוב ז"ל, אלמא כל זמן שלא נתן לה כתובה שייכא בה, ואית ליה זכייה עלוייה, והם מעשה ידיה תחת מזונותיה וכו'. ונראה דהרא"ד אזיל לטעמה בהל' נחלות (פ"א ה"ט), שספק מגורשת בעלה יורשה. וכן הוא בדבריו הרמ"ך ז"ל הנ"ל, הבעלה יורשה בכל מה שתחתה ידו מספק, והיינו כאשתו לכל דבר, והרא"ב"ד ז"ל כתוב את זה גם להירושלמי, דכל עוד שלא פרע לה כתובתה, הרי הוא לגבי ממונות כאשתו לכל דבר, ואולם הרמב"ם ז"ל כתוב בהלכות נחלות (פ"א ה"ט), דספק מגורשת אין בעלה יורשה. ואין לה כל תנאי הכתובה. כמו"ש בהלכות גירושין (פ"ז ה"ל), וחיב במצוותה הוא חייב מהודש, משום שהיא מעוכבת מחמתו. ואפ"ל דין לו זכות במעשה ידיה. וזה לא רק בספק מגורשת אלא אפילו מגורשת גמורה, כל עוד שהיא מעוכבת מחתמו להנשא, יש לה מזונות.

ד.

אשר שזינתה ובעה אינו מהחייב לגרשה אם
חייב ליתן לה מזונותיה.

ועיין בדו"ח לרע"א חלק הכתבים (צ"א ע"ב), בשם המג"א שכח דבזינתה אם אין מהחייב לגרשה, חייב ליתן לה שאר וכוסות. ורע"א ז"ל העיר ע"ז ז"ל, אבל באמת דברי המג"א לא מובנים לי, דכיון דאסורה לו מלחמת מעשיה, ליכא חייב מזונות. ועיין בימות (פ"ה ע"א). ע"כ. וכותב הרב ז"ל, דכוונת המג"א היא, דכיון

שלמה

שהקשה עליו רעכ"א ז"ל, דאחר שמעשייה גרמו לה ליאסר שזינתה תחתיו, אמאי חייב במזונותיה. והוא ז"ל פי' דכיון דבידו לגרשה והוא מעכבה מלינשא, ע"כ כלל בחיוב המוחד הזה של מזונות מעוכבת מחמתו. וא"כ מאחר דפשיטה אליה שזה חיוב מיוחד, מהיכי תיתי לומר שמעשייה ידיה שלו, דבשלמא מזונות רגילים שהוא קיום הבית, וחכמים ראו שיש לשתפות יחד בקיום הבית כשעיקר הנTEL מוטל על שכמו של הבעל, והוא חייב במזונות, אך ביחיד עם זאת תיקנו שמעשייה ידיה ומיצאתה של האשה, יהיו של הבעל. ויש בהז幔 שמיון נסיהה בעול בשותפות, ולא יראה לבעל שהוא נותן כל מה שיש לו, ואחריות ההוצאות מוטלים עליו, והוא עושה אוצר לעצמה מעשייה ידיה ומיצאותיה, ואולי זה מ"ש חז"ל. משומ איבאה. כי הרגשה הזאת שהועל כולו מוטל רק על אחד מהם, והשני עושה לעצמו ולעתידו, יש בה להביאם לאיבאה ולשנאה.

אבל מזונות אלו, שהם באים במטרה של לחץ על הבעל, שלא יעגן את אשתו אלמנות חיות, ואין כאן עניין של סידור מערכת חיים מסוותפים, שהרי הם במצב של גירושין, ואני יכולם להזכיר לחיזות ביחיד בשלום, אא"כ יערכו קידושין ונישואין מחדש ברצון שני הצדדים, כי למעשה הם מגורשים בספק, וצריך לחתה לה גט אחר כדי לצאת מן הספק. וע"כ פשוט שאין במזונות אלו שהטילו חז"ל על הבעל, כדי לסדר את חייהם המשותפים, אלא כל מטרתו, שלא תחת יד לבעל לעגן אשתו מתחן שנאה ונקנות וכדומה, ע"כ הטילו עליו חוב של מזונות כדי להכבד עליו, ויעדיף לגרשה כדי לפטור עצמו מ חוב זה. וא"כ אין סברא שיתקנו מעשייה ידיה, דלא שייך במזונות אלו לתקן מע"י לבעל.

ובאמת במסכת ב"מ (י"ב ע"ב), אמרו במפורש, דמגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה, אך מציאותה שלה. דמציאותה שלו משומ איבאה, והכא תהיה לה איבאה ואיבאה, וע"ז כתוב הרא"ס ז"ל (סימן ל"ד), דגם מעשייה ידיה שלה, שוגם מע"י כמו מציאותה תיקנו שייהו לרבעה משומ איבאה, ובכח"ג לא שייך איבאה. ומאחר ומעשייה ידיה שלה, בודאי שאינו יכול לומר לה צאי מעשייה ידיך למזונותך. והוא נשאר בחיוביו, שחייב עצמו במזונותיה. ויש לו אפשרות לבא לב"ד רבני וידרשו להפחית או לבטל אותו חיוב, וביה"ד יבדוק את המצב, ועפ"ז יפסוק بحيובו, ואם יש צורך לחייבו בסכומים גבוהים כדי לאלצו לגרשה בג"פ כדת, יעשו כראות ענייני ביה"ד, שככל מטרת המזונות הללו אינם אלא לקיומה של מטרה זו, שיגרשנה, ולא יעגןה

הכספי של הבעל, דבمزונות קי"ל עולה עמו. אלא שיש להסתפק אם בחיוב מזונות דمعוכבת להנsha מחמתו שהוא חיוב מוחדש של מזונות, האם אומרם בזה הכלל דעתלה עמו. דאפשר שזה נאמר רק בחיוב מזונות נשואה, אבל זאת שחכמים דואגים שלא תתעגן, ואשר ע"כ חיובו במזונותיה שימהר לגרשה, יש מקום לומר דבזה לא אמרו עולה עמו.

ומ"מ הבעל יכול להיות עצמו במזונות לפי כבודו ומעמדו. וזה כדי, גם במזונות של מעוכבת מחמתו (ובאמת בשו"מ תנינא (ח"ד סי' ק"ע), כתוב שלא עולה עמו במזונות אלו).

ועוד לדפי הצעה זו הבעל זכאי להגיש תביעה בב"ד רבני לפטור אותו מספק זה לגמרי או ממקטחו. וסימן דזו רק הצעה גרידיא ולא חוות דעת הלכתית, כי זה נתון לגודלי התורה באמריקה שלהם זה נוגע להלכה ולמעשי. וביחוד זה נתון לנאות ישראל ותפארתו הגאון האדריך מרכן ר' משה פינишטיין (שליט"א), וכאשר יגוזר כן יקיים. עכ"ל.

והנה במה שרואים בסוף דבריו דהגרי"ב זילטוי ז"ל, דמסתפק בחיוב מזונות דمعוכבת, אם אפשר לומר בהם עולה עמו, או לא, ואם זוכה במעשייה ידיה, ואוז יכול הוא לומר לה צאי מעשייה ידיך למזונותך, ומתוך ספקות אלו היה מהסב עצם התקנה הזאת. ואפילו אחרי שכטב לסמוק על מנהג המדינה (ח"מ בשם הב"ח), דין הבעל זוכה בהעדפה שע"י החק, ושכל המע"י בזמנינו הם העדפה שע"י החק, מ"מ כתוב להסכום שנקבע בהסכם תלויה במעמדו הכספי של הבעל, ורק נסתפק אי אמרין במזונות אלו, שהיא עולה עמו, או לא.

ואולם אחר המחלוקת רכה מהדר"ג העלים עניינו מהשורבו של הגאון הגדול בדורו רבינו הרא"ס ז"ל (סימן ל"ד), שכטב דספק מגורשת עפ"י שהבעל חייב במזונותיה, מ"מ איינו זוכה במעשייה ידיה. ע"ש.

ג

אם חיוב מזונות לטעובת מהנsha הוא חיוב מחודש.

ובאמת שם הגריב"ז ז"ל העלה בפשיטות דין מזונות מעוכבת כמזונות נשואה, אלא זה חיוב מחודש שתיקנו למי שמעכב אשתו. וחוזר ע"ז כמה פעמים, ובזה פי' גם את דברי המג"א שלא יקשה מה

בגמרא. וכאמור בשיטמ"ק פירטו יתר הזכויות והחוויות שהם מהתנאי הכתובה, ואילו מע"י לא הזכרו כלל, והינו טעם שאם כמובואר בגמרה שם, כיוון שдинנו וטעמו כדיין מציאתה, שהגמרה אמרה במפורש שהם שלה. וע"כ אין מדובר השם"ק שום ראייה לדוחות דברי הרא"ס ז"ל המפורשים, וכן כל הראיות הבורות ונוכחות הנ"ל.

ח.

**כל שהМОזנות משום קנס אין הבעל זוכה במעשי
ידי אשתו.**

עוד כתוב שם הגרי"ב זילוטי ז"ל, שכן משמע מדברי הרא"ב"ד ז"ל בהשגרתו על הרוי"ף ז"ל שהביא את הירושלמי שכל זמן שלא פרע לה כתובתה חייב במזונותיה, וכתוב הרא"ב"ד דעתין שייכא ביה, ומעשה יהה שלו תחת מזונותיה, והויסיף דהרא"ב"ד ז"ל לשיטתו דפסק בהל' נחלות (פ"א ה"ט), שפק מגורשת בעלה יורשה, שהיאakashתו. והנה נכוון שהרא"ב"ד ז"ל איזיל לשיטתו דאמר בעלה יורשה כי לא נגמר גירושה, ועדין אגדא ביה, ומזה מפרש דגם מזונותיה של מגורשת וא"מ אינם קנס, אלא המשך החוב הקודם, ולפי"ז מובן דמע"י שלו קודם כקדם וכבתחילתה. אבל הרמב"ם ז"ל שם פסק דאיינו יורשה, ואין לה כל תנאי הכתובה, מלבד מזונותיה בלבד. וכמ"ש בהל' גירושין פ"ז הלכה ל'). וכ"כ המכ"ם שם, וזהו דעת רוב הפוסקים, ומזה עצמו למדנו דס"ל כרש"י ותוס' ורוב הראשונים, שמזונותיה של ספק מגורשת, הם חוב חדש ולא המשך המזונות הקודמים שלפני הגט, וקנס הוא שקסתו כדי שלא יעגנה ולא יעכב השלמת גירושה.

ואשר לפי זה בודאי שלא זוכה במעשה יהה, דין מזונות אלו מכוח מזונות הנישואין, שבهم תיקנו לו, שזוכה במעשה יהה תחת מזונותיה. רק קנסו אותו שיהיה חייב במזונותיה, עד שיגמור גירושה, כדי שלא יתעלל בה ויעגנה. ואין זה קשור עם התקנה של מע"י תחת מזונותיה, וגם שלא שייך בזו איבה, וע"כ לא שייך לומר דמסתמא תיקנו שיהיה כמו מזונות נשואה, דשם תיקנו לו מע"י משום איבה וכאן לא שייך איבה, וע"כ לא תיקנו לו מע"י מעשה יהה. גם אין לומר שכבר נקבע שהחוב במזונות נוטל כנגד מעשה יהה, דזה נאמר במזונות של נשואה ובນשך מהם, אבל מזונות מגורשת ואני מגורשת, אין הם המשך המזונות של הנישואין, ואין שום קשר ביניהם. וכ"כ הכס"מ (פ"ז

לפי שנאטו ונקמנותו. ומה שצרכיך שיתחייב בסכום מסוימים עבור לגירושין, הוא כדי שיוכלו לבצע את זה ע"י בית משפט אזרחי, שכן בחו"ל אין כח ב"דיפה לבצע חיבטים כאלה מכוח הדין, וע"כ אותו חיבט צריך להיות מאושר בבית משפט אזרחי ואם לא ניתן לה גט, תפנה לבית משפט שייאלץ לשלם לה מה שהתחייב, אלא שיש לו זכות לדרש בב"ד ובני ביטול החיבט הפחתתו, וזה חלק מההסכם, שרק ב"ד רבני יכול לבטל או להפחית, והמטרה שיבא לב"ד וידברו על הגט, ויראו בשלמי הרעה הזאת ויפסקו עפ"י ראות עיניהם כי להם משפט הבחירה.

אללא שהגרי"ב זילוטי ע"ה, חשש מפני דעתות הראשונים שכתבו, גבי הגיעו זמן ולא נישאו, דמעשה יהה הם של בעל שחיבתו לזונה. והם השיטמ"ק בב"מ (י"ב ע"ב), רשם אמרו שחיבט לזונה, ומציאתה שלה. וכתבו שם בד"ה ולענין פסק הלכה, וה"ה שהוא חייב בכל תנאי מן של הכתובה, ואם מתוך יורשה, בכל מה שתחת ידו מספק, וקרוב לומר שם נשבית אינו קורא בה לפודטה, כיון שהוא ספק מגורשת, אין אני קורא בה ואחרידין לי לאינתו. וה"ה שאינוائق פירות, כיון שננתן לה גט. וכו'. וכן נ"ל. ולפי עניות דעתינו אין שום ראייה מזוה דמע"י שלו, כי לא הזכיר מע"י כלל וכלל, למרות שפירט וכותב דין הפידון והפירוט והירושה, ואילו מע"י שגם הן תנאי כתובה לא הזכיר כלל. ואדרבה לפי ענ"ד זה מלמד שהוא משווה מע"י למציאה בכל מקום הזכירם ביחד, וטעם אחד נאמר בהם, שהם משום איבאה, וכיון שבגמ' אמרו במפורש שמציאתה שלה, תהיה לה איבאה ואיבאה, אזי ה"ה והוא הטעם שגם מע"י שללה שדים כמציאתה, וטעם ג"כ משום איבאה, וכיון שהוא ספק מגורשת, אסור להם לשוב זל"ז אלא א"כ יערכו חוות מחדר, וכל מטרת המזונות היא כדי לזרזו לרשותה, ואשר ע"כ בודאי אין שום שייכות לחוש לאיבאה בזו, ע"כ מע"י הם שללה כמו שמציאתה שלה עפ"י שהוא זנה.

ג.

**למה בגמי הוכירו במעובבת לדהנשא שמציאתה
שללה ולא הוכירו מעשי יהודיה.**

ואין להקשות למה אמרו דין מציאתה בגמרה ולא הוכירו מעשה יהודיה, דלק"מ דבמס' ב"מ דנים בדיני מציאות, וע"כ הוכירו מענין המסכת ולא מע"י, והאחד לימד על חבירו, וככפי שכתב הרא"ס ז"ל שלומדים מע"י שהם שללה מדין המציאה המבוואר

שלמה

המזונות של נשואה, אלא הוא דין מהודש שמחייבים לבעל כדי לזרזו לגרש אשתו ולא יעגנה אלמנות חיota.

וכתבת כי דלי זה גם בעובdet ומרוחקה כדי מחייתה, יש לחייב במזונותיה, דזה לא هو חיב מזונות רגיל שתיקנו לו מעשה ידיה תחת מזונותיה, אלא זו תקנה מיוחדת שקסوها כדי שלא יעגנה, וע"כ אין זוכה במעשה ידיה. וכן פסקו להדייה בביה"ד הadol כאמור בפ"ד ר' ברך י' (עמוד 294), לחיבתו במזונות אפילו שהיא עובdet ומרוחקה, וסמכו על אילן גדול והוא רבינו אליהו מורה ע"ה (בסימן ל"ד), מגורשת ואני מגורשת בעלה חייב במזונותיה, ואני זוכה במעשה ידיה. וכתבו שם שזו דעתה מוסכמת.

ובן הזכרתי שם את דברי רשי ז"ל בכתובות (צ"ז ע"ב), ד"ה כדרכי זира, שכטב בפירוש שחיב מזונות אלו הן משום שמעוכבת בשביילו להנsha. וכנ"ל. ושכן עולה מהתוספות שם (ד"ה לאתווי), להדייה. ומאחר זהה חייב מיוחד כדי שיגרשנה, פשוט שאינו זוכה במעשה ידיה, וכדברי הרא"ם ז"ל. וכך אףלו שהוא עובdet ומרוחקה כדי מחייתה, יש לחיבתו במזונותיה כל זמן שמעוכבה מהhnsha, שלא כדין.

ולעומת זה הבאת פס"ד מב"ד הadol מהגר"א הوروוץ, שליט"א, והוא בפ"ד ר' ברך ט"ז (עמוד 14), שכטב לדוחות את הפסקי דין שניתנו ע"י ביה"ד הקודם, והעליה דחייב המזונות מגורשת ואני מגורשת, אני קנס ותקנה מיוחדת, אלא זו מההלךות של חייב מזונות אשא, דכל זמן שהיא אגידא בה, הוא חייב במזונותיה, ולא משום שמעוכבה, אלא אפילו אם לא מבקשת גט, ג"כ חייב במזונותיה משום דאגידא בה. והביא כמה ראיות המוכחות בדבריו, ואני בעניותיו הבאת ראיותיו באותה תשובה, ודוחתי אותו, וגם הוכחות מהם היפך מדבריו. וקיים בזה את דברי הרבנים הגאנונים שלפנוי, שפסקו דחייב מזונות דמעוכבת מחמתו, קנס הוא שקסונו חכמים, או תקנה מיוחדת כדי לזרזו לגרשها ולא יעגנה. וע"כ גם אם עובdet ומרוחקה מחייבים אותו במזונותיה. וכן עשינו מעשה בבה"ד בפתח תקוה, לחיבת הבעל שישרב לגרש את אשתו למורת שחייבנו אותו לגרשה, וחיבנו אותו במזונות עבורה אעפ"י שהיתה עובdet ומרוחקה כדי מחייתה. ומלבד הדבר מבורא להדייה בישועות יעקב הנז', שחייב מזונות לבעל שעיכב אשתו בשקר, והתרבר שבאמת הייתה גירושה ממנו למגاري, אך כיוון שעיכבה בטענותיו, חייב לשלם לה מזונות לכל התקופה

מה"ג ה"ל), דרך מזונות בלבד מוגע לה ספק מגורשת, ולא שאר תנאי כתובה. ע"ש.

והנה התוספות ביבמות (מ"א ע"ב), בד"ה עמד בדיון ובירה, כתבו בסוף הדיון (על חייב המזונות ליבמה אחר שדין אם חייב לה רק כשבמד בדיון וברח, או אפילו לא ברח), כתבו בזוה"ל, וקצת נראה דמחמת קנס שקסונו חכמים שלא כנסה, תיקנו לה מזונות. דהא אין מעשה ידיה שלו, כדאמר בכתובות (ק"ז ע"ב), אי משום מעשה ידיה לא משעבדא לי. עכ"ל. והנה מפורש בדבריהם דכשהמזונו אינם מדין מזונות, אלא קנס, אז לא זוכה במעשה ידיה. ואחר שכבר הוכחנו לדרוב הראשונים, חייב המזונות של מגורשת וא"מ, הוא חייב מחדש וקנס הוא שלא יעגן את אשתו, א"כ פשיטה שאין מע"י שלו.

ובן בקדש ראיתי בפ"ד (פרק י'), שהביאו דברי התוס' הללו, ושכנן כתב גם הרא"ש ז"ל בפסקיו שם, בדברי התוס', דכל שהמזונות הם קנס, אין הבעל זוכה במעשה ידיה, ולהלן נביא מדבריהם שם בעהית'ש.

עוד זימן ה' לידי מציאה יפה, תוך כדי עיון בדיון מגורשת ואני מגורשת אם עולה עמו לעניין מזונותיה, שהגאון שואל ומשיב במא"ת (ח"ד סימן ק"ע), ד"ה אמנים בלבד, העלה דانياה עולה עמו כיעו"ש. וראיתי לו שם שכטב ווז"ל, וכשיש לה שדה תהיה אוכלת ומסתפקת بما שתרצה, וגם אם תשבייח השדה יהיה השבח שלה, דמעשה ידיה של ספק מגורשת הם שלה, דמע"י לא תיקנו רק משום איבאה מבואר בכתובות (נ"ט), והכא תהיוי לה איבאה ואיבאה, דמתעם זה מציאתה לעצמה, כמו"ש באהע"ז (סימן פ"ד), וא"כ השבח שלה. וכו'. עכ"ל.

והרי לפנינו שגם הגאון שואל ומשיב מיפשט פשיטה ליה, דמעשה ידיה של המgorשת ואני מגורשת, הם שלה, ואין לבעה בהם כלום, אעפ"י שהוא חייב במזונותיה, וכמ"ש הרא"ם ז"ל. וכאמור כן עולה בפשיטות מדברי רוב הראשונים, ובפרט לאור דברי התוס' דיבמות (מ"א ע"ב), הנז'.

ועיין מ"ש בדיון מזונות דמעוכבת מחמתו בשו"ת שמע שלמה (ח"א סימן י"א אות ט'), ועוד יותר בשמע שלמה ח"ב (חאהע"ז סימן י"ט), והבאתי מפ"ד ר' ברך ג' (עמוד 45), שלמדו מהישועות יעקב הנ"ל, שהוביל המזונות של מעוכבת מחמתו הוא לא המשך של חייב

ע"ב), על התוס' ד"ה לאחותי, דחוב המזונות חל בכל יום ויום חדש, והוא ל' Caini יודע אם נתחייבתי, והיה צריך להיות פטור. ומדחיבתו במזונות למד מהרי"ט ז"ל, דהחייב הוא בגלל העיכוב שמעכבה מלינשא בזה שאנו מגרשה בג"פ כתה משה וישראל, ושפיר למד מזה לחיב את הנכפה במזונות אשתו, כל זמן שלא מגרשה. וע"ש.

והופתוי שם בשולי הדברים, דאפשרו אם לא נאמר שמהרי"ט קאי בשיטת הפלאה הנ"ל, אלא חיוב המזונות חל מיום נישואיהם, ואיןו מת:redesh בכל יום מחדש. מ"מ כשהורק לה גיטה ספק קרוב לה וכו', איןו חשוב ספק פירעון, אלא הוא ספק בעצם החיבור, דהגירושין אינם במקום פירעון המזונות, אלא עקידת החיבור של המזונות, וא"כ ספק גירושין, הוא ספק אם נערχ החיבור או שעודנו קיים, ולא גרע מכל ספק בחיבור, דאם רינן ביה מספקיא לא מפקנן ממנה, ובזה יש לישב דברי האור שמה, ממ"ש עליו במשנת יעקב שם.

ועי"ש עוד מ"ש לחזק כל זה בסבירותו וזה המקנה דחייב מזונות דספק גורשה הוא ורק מפני העיכוב שמתעצבת בגללו, וכך שלא ינוג בה בנקנותו ויעגנה. ע"כ עשו תקנה זו, שתהיה לו לטיבה להזרז לגרשה. ופשוט הדעיקר כפסקו של הרא"ם ז"ל (ס"י לד'), דמעשה ידיה שלה הם,Auf*yi* שהיא ניזנת מהם.

וע"כ בהסכם זה שמתחייב הבעל במזונותיה במידה ויתגرسו אוזרחית, כל זמן שלא ניתן לה את גיטה בבייה"ר, יש בזה חייב מן הדין, דמזונות ודאי חייב, שהרי הגירושין האוזרחים אינם כלום, אלא שבהסכם מחייבים אותו בסכום גבוה, ולא מתחשבים בזה, אם היא עובדת ומרוחקה כדי מחיתה, מ"מ כיוון שבידיו לגרשה ולהפטר מכל זה, הרי זה דין, שכן היא תקנת חז"ל לחיב הבעל במזונות שלא יעכב את אשתו, ועם זה מעשה ידיה שלה הם.

ט.

כל שההסכם נעשה לפני הנישואין אין חש
כפייה בגט.

עוד יש להזכיר דגם לדעת החולקים, אין בזה חשש, שכן בהסכם זה מחייב לזה עוד לפני החתונה, וכיהיא דפרק חזקת הבתים שאמרה לו שלא תינשא לו עד שיכתוב לה כל רכושו. ועוד זה עיקר, דעת ההתחייבות הזו, הם כותבים בהסכם שכול וראשי לתבע לבטל החיבור או להפחיתו, ובתנאי שיבא לפני

שעיכבה, ומהזה מוכח שאין אלו מזונות רגילים, וע"כ לא שייך לדריש מעשה ידיה. וכאמור כן מבואר ומפורש בדברי רשי"י והתוספות בכתובות (צ"ז ע"ב), הנ"ל. וכן מוכח מהרי"ף והרמב"ם ז"ל כאשר כתבתי לעיל. וכ"פ הרא"ם ז"ל להדייא דין לו מעשה ידיה. והגר"א הורוויז ש��יט"א באותו פס"ד, כתוב להוכיח מהרא"ם ז"ל גופיה בתשובה אחרת (סימן ל'), שבה כתובadam ורוצה לגרשהAuf*yi* שאינו יכול לגרשה בעל כרחה מצד התקנה, כיון שמן הדין מצי לגרשה בע"כ פטור מזונותיה, וע"ש שרצה להוכיח מזה היפך ממש הרא"ם בסימן ל"ד, דמעשה ידיה שלה Auf*yi* שהוא זן אותה, ובתשובה שם (אות ו'), הבאתה דבריו ודוחית אותם ג"כ והוכיחו דהרא"ם אזיל לשיטתו, שהמזונות של מעוכבת אין דומים למזונות רגילים כלל. והוכיחו שלהרא"ם אין חיוב מזונות כל זמן שהיא אגדא ביה, וע"ש שהארכתי בכל הדברים ובירורתי אותם הדק היטב הדק, עד שיווצאים מן הספק.

ובאות ט' שם, כתבתי דמהרמב"ם ז"ל בהל' אישות (פי"ח ה"ה), היה מקום להוכיח בדבריו, שככל זמן שאגידא ביה חייב במזונותיה, וכן נמי מהרשב"ם ז"ל בב"ב (מ"ז ע"ב), ד"ה מגורת וכו', אך יישבתי הדברים על נesson להוכיח שאין מזונות מעוכבת מזונות רגילים, אלא הם תקנה מיוחדת כדי לזרז ולאלץ הבעל לגורש את אשתו, ולא להמשיך לעגנה.

ובאות י' שם הבאתי גם דברי מו"ר במשנת יעקב על הל' אישות (פ"י הי"ט אות ב' עמוד קמ"ב), שעמד ע"ד רשי"י ז"ל בכתובות (צ"ז ע"ב), וכן מ"ש בשיטה מקובצת שם, מדברי הרמב"ן ז"ל כיע"ש. וכן הביא מדברי מהרי"ט ז"ל ח"א (סימן קי"ג), שפסק לחיבת הבעל הנכפה במזונות אשתו גם אם אינה עמו, כל זמן שאיןו מוציאה בגט, שהרי גדולה מזו אמרו בפ"ק דבר"מ (י"ב ע"א), כל מקום שאמרו חכמים מגורת וינה מגורת בעלה חייב במזונותיה, Auf*yi* שנתן לה כתובתה, כל זמן שהיא מעוכבת מלינשא מחמתו. וכtablet הרוב נ"ז, דמובא ב מהרי"ט דזה יסוד לחיבת המזונות מחמת דמעוכבת מלינשא מחמתו שאינו מגורת.

עוד העיר שם בדברי מהרי"ט ז"ל فهو ללחוב מרשי"י ז"ל הנ"ל ומהרא"ש ז"ל שם, אבל מהיה דבר"מ (י"ב ע"א), י"ל דשא"ה שהיא ספק מגורת, וו"ל דחייב במזונותיה, משום דהוי ספק פירעון. ושב ויישם ל מהרי"ט ז"ל דיל דס"ל כההפלאה בכתובות (צ"ז

ואולם יש שאלת, באונס שאדם הביא לעצמו בבחירהו החופשית, וחיב עצמו בכנס אם לא יגרש את אשתו, וגירשה כדי שלא ישלם הכנס, האם הגט נפסל כי בסופו של דבר לא נכתב מרצונו הגמור, או שכיון שהוא קיבל עליו קנס זה מרצונו הגמור והחפשי, נחשב עדין לגט שנעשה ברצונו וכשר הוא.

וידועה ומפורשת שיטתו של הר"ר מימון נואר ז"ל (שהיה בימי הראב"ש ז"ל והתחתקב עמו בסימן קמ"ז ע"ש שהזכיר בתוארים מופלגים, ונזכר שם בשם נג'אר, וכן הוא במחות מאליו אלפאנדרי שער ז', סימן כ', ובדבריו אמרת בקונטרס י"א סימן א' וב' יעו"ש), שהביאו מREN ז"ל בב"י (באהע"ז סימן קל"ד, דלו"ז ע"ב סוף טור א'), שנשאל,umi שקסע עצמו בק' זהובים לאדון העיר, אם יחויר את אשתו ולא יגרשנה, ואח"כ גירשה בכיטול כל מודעיה. והשיב שאינו גט מעשה, אלא בשכפוחו שלא מדעתו, בדבר שאינו רוצה בו, וכפוחו עד שעשהו, או הפיחודו להפטירו אם לא יגרש. אבל זה שהוא חיב עצמו במה שרוצה לעשות, אין זו כפיה. שכל זמן שהוא מגרש ברצונו הוא מגרש. ואעפ"י שאין بيדו להחזירה אם לא יפסיד, לא הרי אונס זהו רצונו מתחילה לגרש, וברצונו מגרש, והקנס עשו מרצונו לחזק עצמו לגרש, ואינו אונס. והוכחה בדבריו מה שאמרו בגיטין (מ"ז ע"א בסופו), ואמר רב יוסף בר"י מעשה נמי בצדין באחד שאמր לאשתו קונים אם אני מגרש וגירשה, והתיירנו לו חכמים שיחזרנה. ככלומר, ולא דמי לモזיא אשתו משום שם רע ומשום נדר דתנן לעיל מ"ה ע"ב, שלא יחויר). ובגמ' שם (ע"ב), שאלון, מי קונים, א"ר הונא באומר יאסרו כל פירות שביעולם עלי אם אני מגרשך. ופירש"ז ז"ל, והכי קאמר קונים פירות עלי אם אני מגרשך. וכותב הר"ר מימון ז"ל, היעלה על הדעת לשיגורה, זה אונס בגל הקונים, אין לומר כן כיון שברצונו נדר. וכ"ש בנדון זה שכל זמן שאינו מגרש לא מתחייב בכנס אם לא יחוירנה, ואם יגרש לא יפרע. וע"ש עוד ראיות.

עוד כתוב, ומ"ש רבותינו הceptors שאמ נשבע ליתן גט, צרייך שיתירו לו קודם, שלא יהיה דומה לאונס, ס"ל דמתניתין דקונים כיון שתלה נדרו בדבר אחר, שאמר כל פירות העולם וכו', אין בזה אונס כלל כשיירש. אבל נשבע לגרש, דומה לאונס שתלה הגט בשבועתו. ובנדון זה נמי תלה גיטו בדבר אחר ואין אונס. ועוד אמרין בכתובות (ב' ע"ב), דין אונס בגיטין, ממשע דכל שנתחייב ברצונו אין כאן אונס. עכ"ל.

בי"ד רבני שדרנים בדיון תורתנו הקדושה, שזה כל ישראל מחוייכים ועומדים, ובכואם לפניו בית הדין ויעמדו וישמעו כל דבריהם וטענותיהם, וב"ד יראה וישפטו כדת וכדין, ואין פה שום כפיה לא על הגט ולא על הממון, רק כפיה להביאו לב"ד רבני, ולදון עפ"י דין תורה.

וע"ב נלע"ד שההסכם הזה אשר יסדו רבה של ירושלים והמנוח הגאון רבי בצלאל זולטן ע"ה, הוא טוב ונכון, ורב התועלת למנוע מעגינות מبنאות ישראל שהחוויל. ולמנוע איסורים חמורים של א"א ח"ו, ורבי מזורים ה' יצילנו. ואם יסכימו ע"ז גודלי דורנו שליט"א נוכל להביאו לפני רבני ודייני ישראל, שייציעו את זה לפניו המשפט. וכאשר הם יודעים שיש עליהם מORA מלכות זהה, מילא ימנעו ולא יבואו מלכתחילה למצב של עיגון וכדו'. וגם אם יהיה מייעוטם דמייעוטם שנינו לעגן נשותיהם שלא כדין, הרי ההסכם הזה יאלץ לבא להתדרין בפניו ב"ד רבני, והם יפסקו להם כדת וכדין, ועל ישראל שלום.

המצפה לישועת ה' על עמו ונחלת אבותינו.
שלמה משה עמאר
ראשון לציוון הרב הראשי לישראל

סימן כ

עד בהניל' - האם "המקם קודם נישואין"
פוגם בبشرות הגט

בעזהית"ש. מוצש"ק "מטות מסע" ז"ך תמוז התשס"ו

א.

אדם שהייב עצמו בכנס אם לא יגרש אי חשיב גט מעושה.

אחד מיסודות הנסיבות של הגט הוא שהגט יעשה מרצון המגרש, כדכתיב, והוא אם לא נמצא חן בעינו, וכותב לה ספר כריתות, ונתן בידה ושלחה מביתו. וכותב הרמב"ם ז"ל בהלכות גירושין (פ"א ה"ב), שזה מלמד, שאינו מגרש אלא ברצונו, ואם נתגרשה שלא ברצונו אינה מגורשת. עכ"ל. וע"ש בהלכה א', שכותב שישה עשרה דברים שהן עיקר הגירושין מן התורה, והראשון בהם הוא, שלא יגרש האיש אלא ברצונו. ודין זה ברור הוא ואין בו מחלוקת.

הצליח, ומחמת יראת הקנס עמד וגירש, ובכפי הנראה היו בינויהם איזה דין ודברים והוא יכולם לתוכבו וכדו, ונתפשו ביניהם, ואין זה רצון חופשי ממש כהיא דהר"ר מימון ז"ל, ואפשר שגם ה"ר מימון ז"ל יודה בהיא דהרש"א ז"ל.

ואולם מלשונו של הב"י וסדר העניין נראה שהוא ז"ל סבור שם חולקים זה על זה,adam באמת היה סביר שיש בזה שני דיןניים שונים, וכל אחד מודה בנידונו של השני, לא היה שותק במקום שהוא לו לבאר באה"ט, דין בין זה מחלוקת ולחיק בין שני הנדונים כראוי, ומדעתם ולא פירוש ש"מ דס"ל למزن ז"ל שהם חולקים זה עם זה.

והדבר מפורש בדרכי משה שם (סק"ז), שכותב עד ה"ר מימון, וכן משמע בפסק מהרא"י (סימן קע"ג), adam קבל קניין לגרש אשתו, הוין אונס. אבל אם שעבד עצמו בכנס לגרש, חייב בכנס וכורו. וכ"כ מהרי"ק (שרש ס"ג), כדברי ה"ר מימון דכל שעבד עצמו בכנס לא מקרי אונס, הויל ועשה ברצון نفسه. וכן הוא בתשובה הריטב"א שאזכיר בסמוך. אבל ב"י כתב בשם הרשב"א בתשובה, שמי שעבד עצמו בכנס לגרש, יידעין כי שאינו מגרש ברצונו, אלא שמתירא מפני הכנס, הוין גט באונס ופסול אעפ"י שלא מסר מודעה. עכ"ל.

ובאמת גם בהaga לש"ע (סימן קל"ד ס"ג), כתוב דעתו של ה"ר מימון ז"ל בסתום ושבכ"כ גם מהרי"ק ז"ל, וכותב דיש מחמירים אפילו בכחאי גונה. תש"ו הרשב"א. הנה מפורש בדבריו ז"ל שהם חולקים זע"ז, ובדרכי משה הנז' כתוב בפירוש שגם הב"י למד שהם חולקים זע"ז.

והנה מREN ז"ל בש"ע שם (קל"ד ס"ג), כתוב, אם נשבע הבעל ליתן גט צריך שיתירו לו קודם, שלא יהיה דומה לאונס, אך ערבות יתן אם ירצה שאין זה דומה לאונס. עכ"ל. וכותב הב"ש שם וכן בבא"ט (אות ג'), דהינו בשאינו יכול לכופו עפ"י הדין, צריך שיתירו לו השבואה, כי השבואה hei ככפיה. אבל בודאי אם הדין נותן לכופו, לא אייפת לענשו. ווע"ש בפ"ת אות ז' מ"ש מהרדב"ז במ"ש קובל עליו חרם בעוה"ז ובעה"ב לגרש את אשתו.

וע"ז כתוב הרמ"א ז"ל בהaga, וה"ה אם קיבל קניין לגרש (פסק מהרא"י סי' קע"ג), אבל אם קיבל עליון קנסות אם לא יגרש, לא מקרי אונס לאחר דתלה גיטו

נמציאנו למדים מדברי ה"ר מימון ז"ל, דכשהקנס הוא חיוב עצמי שהוא חייב עצמו לגרש, וגירש כדי שלא לשלם הכנס, איןנו גט מעושה. וזה קל מהנהשבע לגרש, דשם תלה הגט בשבואה ודמי לאונס, דחייב לגרש בכל אופן מכוח שברעתו, ועכ"כ דעת רובותינו הזרפתים שצריך שיתירו לו קודם שיגרש. אבל זה החביב קנס אם לא יגרש, יוכל לשלם הכנס ולא יגרש, אין זה דומה לאונס, וכך אמרו בגיטין (מאי ע"ב), ביאstro כל פירות שביעולם עלי אם אני מגרש, שלא הוא אונס, כיוון שתלה נדרו בדבר אחר, שאמר כל פירות שביעולם, וזה נמי תלה גיטו בדבר אחר ואין אונס.

ושוב הבא בב"י שם תשובה הרשב"א ז"ל, ברואבן בעל לאה וקרובי לאה שהיו בהסתמה, שיגרש רואבן את לאה אשתו, ונאותו זל"ז בכנס אלף דינר שיגרש לזמן קבוע, ונתחרט רואבן והם מתירים בו מצד הקנס, וכורו, וממחמת יראה זו גירש אלא שלא היה בקיा למסור מודעה. וכותב, נ"ל שגט זה מעושה ופסול, כל שיודעים באונס או עפ"י שלא מסר מודעה שאין מסירת מודעה אלא היכא דשקל זוזי, משומם דסתמא דמליטה, DAGAV אונס דזוזי גמר ומKENI, כל שלא מסר מודעה, וכורו, ואם נפשך לומר כתליהו וזבין הוא זה, דכיוון שקיבל על עצמו מסר מודעתו קנס לשלם אלף דינרים, ובונינת הגט הרווח ממון זה מהפקעת ממון דעלמא, לא היא, שאין זה מקבל ממון אלא ניצל מן ההפסד. וגרע טובא מהפקעת שאר וכיסות, כדמותם בגמרה בהדייה דהפקעת דברים אלו דמייטר מינייהו ע"י הגט, לא חשבין ליה קבלת ממון. עכ"ל.

ויש לעין בדברי מREN ז"ל, אם הבא לתשובה הרשב"א ז"ל, אומר שהוא חולק על ה"ר מימון ז"ל, דלה"ר מימון כל שחביב את עצמו, אין אונס, שמרצונו נעשה הדבר, ולהרשב"א ז"ל איןו כן, כיוון שנתחרט ורק מיראת הכנס גירה, הוין גט מעושה. או נאמר דמר אמר חרדא וממר חרדא ולא פלגי, דיל"ל שהר"ר מימון ז"ל איירி בעשה כן ברצון גמור וחפשי, שרצה לגרש ולא רצה להניח מקום להחרטה, וחיזק את רצונו בחיבור בכנס, כדי שלא יתפיס ולא יגרש, וזה הוא שכותב שלא הוא אונס: שזהו רצונו היה מתחילה לגרש וברצונו הוא מגרש, והכנס שעשה ברצונו עשו לחזק עצמו לגרש, ולא הוא לה אונס. עכ"ל. ואילו הרשב"א ז"ל מיררי, שרואבן בעלה של לאה עם קרובייה של לאה הסכימו שיגרש לזמן קבוע, וקבעו ביניהם קנס אלף דינרים, ואח"כ נתחרט ועם ניסיה להתאפשר עם הגזבר ולא

אללא שלפי הצעה זו, אנו רוצחים שיבא עמה לב"ד רבני ושם ידונו, על כל עניין הגירושין, ובחו"ל אין כוח ב"ד יפה לחייבם לבא לפניו, ובית המשפט מתענין רק בנישואין וגירושין אזרחיים, ומשתగרשו לפניו באזרחי, שוב לא מכיר בשאר העניינים ולא מטפל בהם, ויכולת האשה להשאר עגונה ואין פטור ואין עותר.

וע"ב ההצעה היא שיתחייב לה מעטה, שככל זמן שלא ניתן לה גט כשר כדרמי (אחר שכבר נתגרשו באזרחי), ישלם לה סכום גבוה כפי שיטיכמו על זה מראש לפני חתונתם, וקובעים סכום גדול, שיש בכוחו להניע את הבעול שלא יעוגנה. ועוד יכתבו בהסכם הזה שהוא יכול להתדיין עמה על חוב זה לבטלו או להמעיטו, אך הדיון בזה יהיה רק בפני ב"ד רבני המוסמך לסדר גיטין, כדי שידונו ביניהם להביבם לידי גירושין. וכך עולה השאלה האם יש בזה חשש גט מעושה, שהוא לא רוצה לגרשה, ורק מפני הסכום הגבוה של המזונות הוא מודרחה לגרשה, כדי שלא ישם אותו חוב. ולהאמור זה תלוי בחלוקת הרשב"א ז"ל עם הר"ר מימון ז"ל הנ"ל. דלהרשב"א ז"ל יש בזה חשש גט מעושה, דאעפ"י שהוא חייב עצמו, לאחר ונתרטט ולא מגרשה אלא מכוח החוב שהטיל על עצמו למונותיה, הו"ל גט פסול. אבל לדעת הר"ר מימון ז"ל אין בזה חשש פסול, הוайл וברצונו החופשי הסכימים להה, ומרצוינו אישר את זה בבית המשפט ועפ"י זה הוא מהויביב, אין בזה דין גט מעושה. ואע"ג דהרמ"א ז"ל כתוב דעתך לחוש לתחילה לדעת הרשב"א ז"ל ולפוטרו מן הכנס, מ"מ בזה שעשו תנאי זה כדי למנוע ממנה שלא יעוגנה ברשע להטעול, שמצד אחד הסכימים בבית המשפט Lagerה ונטפר מכל חיובינו שם, וב"ד הרבני קצחה ידו, מהויביא ממנה את חיובינו כלפיה בדיין, וע"כ התנו שיתחייב בסכום גדול, כדי להביאו לקיום הדיין כפי שיפסקו לו ביה"ד הרבני, בזה נראה דיוודה רבינו הרמ"א שאין לחוש להחמיר עליו שתפטרנו מה חוב זה, דחומרא המביאה לידי קולא וחורבא היא, שע"ז יעוגנה אלמנות חיות, ודינו כמו דיעד, שאם כבר גירש מפני זה הוא גט כשר. וכמ"ש הרמ"א ז"ל שם.

ועוד דייל שגם הרשב"א ז"ל יודה בדיין זה, שאין בו חשש גט מעושה, הן משום שהתחייב עוד לפני הנישואין, ואדרעתה דהכי נשאת לו, והן מצד דהחייב הוא כדי שלא יעכבה. וכדלהלן.

בדבר אחר, יוכל ליתן הכנסות ולא יגרש. (והיא תשובה הר"ר מימון ז"ל). הרי מפורש בדברי הרמ"א ז"ל שקיבל להלכה גם את החלטוק של הר"ר מימון ז"ל, שמחلك בין נשבע או קיבל קניין לגרש, דבזה הוא דומה לאונס, כי תלה ישירות בגט, ובין קיבל עליו לשלם קנס אם לא יגרש, שלא דמי לאונס, מהחר ותלה בממון, יוכל לשלם הכנס ולא לגרש. ובכבר הוכחה הר"ר מימון ז"ל דין זה מקומו פירות של העולם עלי אם לא אגרש, שדנו בගיטין (מ"ו ע"א וע"ב), אם מותר לו להחזרה, אבל על כשרות הגט לא דנו כלל, משום דתלה חיבור בדבר אחר, והיה בתלה בקנס דמי לתלה באיסור הפירות.

ב.

אין לעשנות הסכם חיזב ממון למקורה שלא ירצה הבעל לגרש.

עוד זאת למדנו מדרבי רבינו הרמ"א ז"ל, שדברי הר"ר מימון ז"ל וסייעתו, הם שייכים על כל מקרה שהבעל חייב עצמו, אפילו שהוא לו ויכוחים עם אשתו ומשפחתה, או תביעות שונות, ומתוך כך הסכימו שאם יהיה כו"כ ולא יגרשה בגין דיין, ישלם קנס כו"כ, וככעה דהרבש"א ז"ל שהיה לבעל מו"מ עם קרוביו לאלה אשתו, ונאותו זל"ז בכנס אלף דינר, וככ"ל, ואיפילו שהבעל נתרטט וחזר בו מאותה הסכמה, ואינו רוצה לגרש, וכמפורש בדברי הרשב"א ז"ל, גם במקרים כאלה פליג הר"ר מימון, וסובר דכיוון שהוא קיבל עליו קנס זה עצמו, לא חשיב גט מעושה. ופסק הרמ"א ז"ל דעתך לחוש לזה לתחילה ולפטרו מן הכנס, אבל אם כבר גירש מפני זה וכו', הגט כשר.

עפ"י הדברים הללו, ייל בנ"ד באיש ואשה העומדים להנשא, וקבעו ביניהם בהסכם לעשות הסכם כתוב וחתום, להסדיר בו את תנאיים הממוניים, ומאשרים אותו בבית המשפט ומקבל תוקף של פסק בבימש"פ, כדי למנוע ויכוחים ואי הבנות, וגם העלו העניין של הגט, והתנו שאם יתגרשו זמ"ז באוזחית, אז מתחייבים לבא לבית הדיין הרבני, ולהתגרש בגין פיטוריין כדרמי. וכל זמן שלא מגרשה בגין כתת של תורה, הוא חייב מהיום לשלם לה סכום מסוים, למזונותיה עד שיפטרנה בגין כתת. והנה מצד חיוב מזונות, פשיטה שהוא חייב לה חיוב גמור, לכל זמן שלא גירשה בגין, הרי היא אשתו לכל דבר, והפירוד האזרחי אינו מעלה ולא מוריד לעניין זה.

או במרובה להם משפט הבחירה, וכך יהיה זהה תוצאה מעשית, חייבם להקדים הסכם זה שחוותמים עליו שני הצדדים ומאשרים אותו בביבה מש"פ, שייהי אפשר להפעילו بكلות, וחלק מההסכם קובע, שהב"ד יקבע את הסכם הטופי, אותו יהיה ניתן לבצע מכוון החוקף של ההסכם שנעשה ע"י בית המשפט, כי שם בחו"ל, אין תוקף משפטי לפסק של ביה"ד מצד עצמו בלבד. ואם לא יבא לפני ביה"ד אזי יהיה אפשר לבצע את כל האמור בהסכם הניל', וזה יאלץ אותו לבוא לפני הב"ד, ולטעון טענותיו. ויש בידם של הב"ד מרחב די גדול שבו יכולם לבטא את מה שייעלו בראיהם את הצדדים, וטענותיהם וtributaryים ההדריות, ולאחר שיפסקו מה שיפסקו, ניתן לבצע הדבר מכוח האישור המשפטי שקיבלו אותו הסכם בבית המשפט, ויש אפשרות שיחייבו רק מזונות רגילים שהם מעתים מادر, ככל הgement השנכתב בהסכם, ויש אפשרות שיפטרו לגמרי, ויש גם אפשרות שיחייבו בכל הסכום, מדין מעוכבת מחמותו, אם נראה להם שכן הוא מתעלל בה ומעוגנה שלא כדין. והואיל והחייב נעשה כאמור, אזי גם לדעת המחמירם, אין בזה ממשום גט מעשה. מבואר בתורת גיטין הנז.

ואם יראו בית הדין שהוא התובללה עליו שלא כדין, והביאה את מצבם לגורושין איזוחים, ולפי"ז חוזים שהגט שהוא דרוש ממנו אינו כדין, עד שעולול להיות בזה גט מעשה, והוא מבקש לגרש מהחשש ההתחייבות הממוניית, ביה"ד רשים להמנע מביצוע הגט; וגם לפוטרו מהחייב כפי ראות עיניהם, וגם זה מפורש בתו"ג שם, כי"ש בפ"ת משמו.

ובכל זה הוא לשיטת הרשב"א ז"ל והחונים על דגלו, דס"ל דגם כשייב את עצמו בקנס, יש בו חשש גט מעשה. אבל לשיטת הרר' מימון ז"ל וסיעתו לכל שחיבר עצמו, אין בזה גט מעשה, אין שום חשש בזה כלל, ואפילו אם יקבל עליו קנס גמור אם לא יגרש, כיוון שברצון נפשו התחייב, אין בזה חשש.

ד.

אדם שmagistrally מפני אורגן קנס או מפני שבועה.
אלא שיש אחרוניים שמחרירים בזה שלא כהרמ"א ז"ל. והנה בפ"ת שם (אות י'), הביא למ"ש במשכנות יעקב (סימן ל"ח), באחד שאחר מסירות הגט ערער כמה ערעוריהם על הגט, ואחד מערעוריו הוא, שהיה אנוס עפ"י השופטים שיפסקו, שם לא יביאנו אביו לגרש

ג.

אם אפשר לעשות את ההסכם הנ"ל לפי דעת הרמ"א ז"ל.

והנה הפתחי תשובה באעה"ז (סימן קל"ד סק"ט), כתוב בשם תורה גיטין, דלפי המחמירם שבגה (הוא דעת הרשב"א ז"ל), א"א לעשות תקנה, כעשווין פשר בין איש לאשתו שיקנות עצמו לגרש, ואפילו בדין של חכמי ספרד (שבשו"ע ח"מ סימן ר"ז), שחייב עצמו סך כרכ"ב אפילו לא יגרש, והאשה מתחייב שם יגרשה תפטרנו אותו קנס. ואעפ"י שהרשב"ז ז"ל (הובא בב"י), כתוב שם כפוו כדין במה שהוא חייב מהדין, כמו פריעת כתובה, שהוא מצוה לפניו בע"ח ומכיון אותו עד שתצא נפשו, וכדי להנצל מזה נתן לה גט, וכתוב דאיינו גט מעשה, הכא שאני שההסכם הוא בין האיש לאשתו, וקנו מהם במעמד אחד בהיותם עסוקים באותו עניין. ואם לא מתחייב לפוטרו כשיגרשנה, הוא לא מתחייב בקנס, ואפילו מתחייב יחוור בו בעודם עסוקים באותו עניין (כמ"ש בח"מ סימן קצ"ה), ונמצא דהकנס תלוי בגט.

עוד כתוב دائمם יכולים לעשות קניין באופן זה, שהבעל יתחייב בק"ס שמסוגל לה על כל חיוביה כלפיו, שימוש ומעשה ידיה וכו', אפילו לא יגרשה, ולעומתה הוא ישר חייב בכל חיוביו כלפיו, מזונות וכו', וכשתמןעו ממנו כל דבר, והוא עודנו חייב בכל חיוביו מלילא יגרשה, ולא הו גט מעשה, שאין הקנס תלוי בגט. יע"ש.

והנה הות"ג כתוב כן לשיטתו של הרשב"א ז"ל, אך כאמור פסק הרמ"א ז"ל דהעיקר בשיטת הרר' מימון ז"ל ומהרי"ק ז"ל ועוד, דסביר מרנן שאין חשש גט מעשה בקנס שהוא קנס את עצמו. ולפחות בדיעד הגט כשר. ועוד למדנו מתוך דבריו, שגם להחמירם יש דרך לסדר הסכם, ע"י שהוא מוחל לה על חיוביה, ואילו חיוביו נשארים תקפים בעינם. וההסכם המוצע מלבד שזה נעשה לפני הנישואין, הנה הוא דומה במהותו להסכם שמצוות הות"ג שייהי כשר גם להחמירם, שגם זה חיוביה מתבטלים בעקבות הגירושים האיזוחים, והוא נשאר חייב לה במזונותיה מכוח ההסכם שנעשה עוד בטרם שנישאו זל"ז, ומכיון זה הוא יגרשה והגט כשר לכ"ע. ואעפ"י שקובעים סכום גבוה מה חוב של מזונותיה, מ"מ עושים כן כדי להביאו לפני ב"ד שידון עמה כדת של תורה, ושם יתרע לבטל החייב או להפיחתו, והם ישמעו הדברים ויידונו ויפסקו כיד ה' הטובה עליהם, ואם יראו לחייבו במעט

והביא לשון הריטב"א ז"ל שבביי (סימן קנ"ד בסופו), באיש שנשבע לגרש את אשתו, וגרישה קודמת שיתירו לו שבועתו, ואח"כ ערער לפטול את הגט משום כך. והשיב שאינה טעונה לפטול את הגט. שלא מצאנו שיהיא אונס חשוב בוגט, אלא באונס הבא לו שלא מחמת עצמו. אבל אונס שהוא הביא על עצמו, שהרי נשבע משום שגמר בדעתו לגורש, ואם נתחרט אחר ששבע, היה לו לבקש להתייר שבועתו, או למסור מודעה. ומ"ש ה"ר פרץ ז"ל שציריך שיתירו לו (לפניהם שיגרש). לענ"ד לא כתוב לעשות כן אלא לכתילה שיהיו גירושין בורורים, אבל לא התכוון שיתיה הגט פטול בדיעדך. והסתיע מדברי ה"ר פרץ ז"ל שבטור (פס"י קנ"ד), ז"ל ואם נשבע הבעל לגורש צריך שיתירו לו קודם, שלא יהיה דומה לאונס. עכ"ל. ולא כתוב שהיא זה אונס, אלא דומה לאונס. וכ"כ מהריק"ו (שורש ס"ג). וזה דעת הרשב"ץ שבמבי"ט (סימן קע"ח).

בל עומת זה הביא דברי מהר"י וייל ז"ל (סימן ק"ז), שכותב בשם סמ"ק, דהנשבע לגורש הו גט מעושה. ומשמע שגם בדיעדך פטול. וגם מהריב"ל ז"ל ח"א (סימן ק"ח), כתוב דלהרשב"א ז"ל הו לעיכובא.

ובח"ב (סימן ע"ט), כתוב מחלוקת באונס הבא ע"י עצמו, אי חשיב אונס, ושבעל התורמה סובר דאיינו אונס, ומהראנ"ח (סימן ס"ג), כתוב דעתך ר"ה ז"ל בטור ח"מ סימן רמ"ב), וכן הסכים הרב פמ"א (ח"ב סימן ז'), ומהריב"ל ח"ג (סימן ד"ז), כתוב דהרייטב"א ז"ל בתשובה שבביי (ס"י קס"ה), לעניין חיליצה, ס"ל דאונס שע"י עצמו חשיב אונס. וכותב שרבים חולקים עלו ע"כ. והדברי אמרת כתוב עליו, דاشתמיית ליה דברי הריטב"א ז"ל הניל. עוד כתוב שבביי (בסיימן קנ"ד), כתוב שרבי יהודה בן הרא"ש ז"ל כתוב דמי שנשבע לגורש, ב"ד כופין אותו לקיים שבועתו. [ומזה נראה דפשיטה אליה לר"י בן הרא"ש דאונס דעתכו אינו אונס]. וע"ש בדברי אמרת שמיישב הסתירה שבין שתי תשובות הריטב"א, דבעניין חיליצה מיירית נתחרט אחר שנשבע, בזו יש חשש גט מעושה אפילו שהוא הביא האונס על עצמו, ובתשובה שבביי (פס"י קנ"ד), מיירית דנסבע גירוש וрок אח"כ נתחרט, בזו פסק דהגת כשר. והוסיף שזהו טumo של הרשב"א ז"ל (שבביי סי' קל"ד), דכתב בפיו שראובן נתחרט, והם מתרין בו מצד הקנס, ומחמת זה גירושה. בזו הוא דכתב שהוא גט מעושה. ואה"ן אם לא היה מתחרט לא היה אומר הרשב"א שהגט לא כשר. ושגם מהרח"ש בתורת חיים ח"ב (די"ד), ג"כ חילק כן, ומישיב בזו שהרשב"א ז"ל ל"פ

ישלים קנס קו"כ. והעליה להחמיר בזו. דاعפ"י שהרמ"א ז"ל פסק להקל בדיעדך כהר"ר מימיון והרשב"ץ, הנה המכטב מאליהו (אלפנדורי), (בדיני ביטול סימן כ'), ומהרח"ש (בדיני מודעה), העלו דהרשב"א והר"ר מימיון ל"פ כלל. אלא דהרשב"א מירiy בנתחרט וידועים רק בגל הקנס מגרש וgilah דעתו על זה, בזו הוא גט מעושה. והר"ר מימיון ורשב"ץ שהתיירו, דיברו בשקייל עליו הקנס מרצונו החפשי מעצמו, ולא זו מדעתו מתחילה ועד סוף, דבזה אין לתלות שנעשה מאונס (ושכ"כ גם היב"מ, וכותב דצ"ע אם יש להקל נגד הרשב"א ז"ל אפילו בדיעדך).

עוד כתוב דגם הרמ"א ז"ל שם מחלוקת בינם, עכ"פ היינו דוקא בשקייל עליו קנס מעצמו, ולא ששמו עליו אחרים את הקנס, וגם בזו לא ביאר בדבריו, להתייר גם בכח"ג שהתחרט Ach"c. ובמקום שאחרים שמו עליו את הקנס ולא מרצונו, קרובי הדבר דליך"ע חישין לגט מעושה בזו, דכל אונס ממון חשוב אונס לדעת כל הפוסקים.

עוד כתוב דרכם מהראשונים כתבו במתנה שאפילו ניתנה באונס של עצמו, היא בטלה, וה"ה בוגט. זה דלא כרשב"ץ והר"ר מימיון, ובשל תורה יש להחמיר וק"ו בעורה. וקשה לסמוק על מה שאומרים שישירו מעליו את המקרים, דלא סמכא דעתיה, DAOILY לא יתרצוו, ואולי לא יצילחו לבטל מה שנכתב בערכאותיהם. וכותב שנותוכח בזו עם הגר"ז מרגלית ז". וצין להמבי"ט שבכנה"ג (סימן קנ"ד), והר"ר בצלאל (סימן ט"ז), ומהריט"צ (סימן מ'), וחוט המשולש ח"ד מספר התשב"ץ (ס"י ל"ה), ומהר"ם (ס"מ), עכ"ד.

ועדיין יש מקום לדון שוגם המשכנות יעקב יודה בנ"ד, שאין אדם שהטיל עליו קנס זה, רק הוא מעצמו קיבל עליו את כתוב ההסכם ביןו ובין אשתו, וברעות נפשיה ביקש את אישורו של ביהם"ש, וכל זה נעשה קודם נישואיהם. וע"ד כן היא התרצתה לנישא לו. ועיין בפ' חזקת הבטים שאותה אשה לא הסכימה לנישא לו עד שיכתוב לה כל רכשו, וכן כל דרישתה היא אחת שלא ישחק בה ולא יתעמר בה.

ומידי דברי בזו ראייתי לגאון הגדל בדורו ובינו יצחק בכיר דוד ז"ל בספרו הנורא דברי אמרת (קונטרס י"א סימן א'), שהרחיב העמיק בסוגיא חמורה זו, כדי ה' הטובה עלין.

עוד דן שם בטעם שהמודעה פוטלת הגט, והא קייל דגיליי דעתך בגיטה לאו כלום הוא, עד שיבטל בפירוש. וע"ש מה שתירץ בזה דמחולקת אבי ורבה הוא בגilio רעת שאחר כתיבת הגט כדין, אבל אם גיליה דעתו קודם כתיבת הגט, לכ"ע מילתא היא. וע"כ אם גיליה דעתו שmagresh רק בגלל שנשבע לגרש, הוא גט מעושה. זולת הר"י בן הרא"ש שמכשר גם בכח"ג.

ואם לא גיליה דעתו ולא דבר, ועמד וגירש בסתם, בזה השיב הר"ר מיימון ז"ל, שלא הו גט מעושה שהרי הוא שחיבב את עצמו, שככל זמן שהוא מגרש ברצונו מגרש. והזכיר את לשונו (וכמ"ש לעיל). וודרך הרב ז"ל דמרובותינו הצרפתים ממשע שם לא התירו לו, הגט פסול אפיקו בדייעבד, כדי לא"ה מה קשה לו לה"ר מיימון מדבריהם. דנדונו הוא בדייעבד, וכמ"ש כנה"ג (סימן קנ"ד בהגב"י אות ב"ז). נמצאו שלדעת הר"ר מיימון ומהר"י וייל בשם סמ"ק, שאם גירש בלי שייתנו לו השבועה, הגט פסול.

ומ"ש הרמב"ם ז"ל (פ"ו מhalcoת שבועות הי"א), בנשבע לגרש את אשתו, אם ניחם מתירין לו, ואם לא ניחם ועמד במריו הרי זה יקיים שבועתו. כבר כתוב מקור ברוך (ס"ט), הרמב"ם דינה אמר, אלא דעת צד חומרא מתירין לו כהוראת הר"ר פרץ ז"ל. עכת"ד דברי אמת.

נמציאנו למדים שהדברי אמת מבאר דגם הריטב"א ומהר"י ק"ר והרשב"ץ שבמבי"ט ומהריב"ל בשם בעה"ת דסביר דאונס מחמת עצמו לא חשיב אונס, ושכנע דעת ר"י בן הרא"ש, ואולם כל זה הוא כטעמך וגירש, ורק אחר שגירש התחרט, זה אמרו שהיה לו לגלות דעתו. אבל אם נתחרט קודם הגט, הוא אונס. ובזה דיבר הרשב"א ז"ל ג"כ. ושכ"כ מהראן"ח. ורודה את החלוקת של הרוב פטמ"א והרב ברוך קלעי שמחלקים בין דיעבד דבזה הגט כשר, אבל לכתילה אין לכופו.

אבל הרב פרח מטה אהרן חילק בין דיעבד שכבר גירש, שהגט כשר, אבל לכתילה אין כופין אותו לגרש מחמת שבועות. וכ"כ הר"ר ברוך קלעי ז"ל.

עוד כתוב שם דר"י וייל ז"ל בשם סמ"ק כתוב דאם נשבע וגירש הוא גט מעושה, וכ"כ מהריב"ל בדעת הרשב"א ז"ל דהרי לעיכובה ודלא כהריטב"א ז"ל. ולהלן כתוב שכן הבין הר"ר מיימון ז"ל בדעת רבותינו

עם דברי הריטב"א ז"ל, ודלא כמהרלב"ח (ס"י קכ"ד), שכ' לדלהריטב"א ז"ל אפילו גיליה דעתו שmagresh ורק מחמת הנדר או השבועה, ג"כ הגט כשר.

וחבגה"ג (ס"י קנ"ד אות נ"ז), מחלוקת בין מגרש מעצמו דבזה אינו אונס להריטב"א ז"ל, אבל כשאינו רוצה לגרש, וב"ד קופין אותו לקיים שבועתו, בזה כתוב דהוי אונס. והרב פרח מטה אהרן ח"ב (ס"י מ'), מחלוקת בין בדייעבד שגירש דיכשר, וזהו מ"ש הריטב"א (ביב"ס"י קנ"ד), ובתשובהו (שבטי' קס"ה), לעניין חיליצה כתוב אכן קופין אותו לחלוון אפיקו שנשבע, דלכתחילה חושין לאונס, אפיקו שהוא על עצמו.

והדברי אמת כתוב שאין דבריו נראים, שככל שיכשר בדייעבד, וכפוהו ב"ד לא חשיב לכתילה. והגמ שבסמהרשד"ס (ס"י ע"א), משמע מהפמ"א, הוא לא הזכיר תשוי' ריטב"א שבב"י סי' קס"ה. וככתוב גם מהראן"ח בראשונות (ס"י ס"ג), מחלוקת בין נתחרט, ובין גירש בסתם. והרב ברוך קלעי ז"ל (ס"י י"ח), חילק בדברי הפטמ"א. והוכיח כן מהריטב"א עצמו דאפיקו באונס של עצמו אם נתחרט הוא גט מעושה. דיבדק הבית (דף ס"ז), כתוב הנשבע לתת מתנה, ומסר מודעא שהוא נותן מפני השבועה, קרוב הדבר שאינה מתנה. ועיין מ"ש בשם אסיפת זקנים בב"מ (ס"א), ע"ש, דאםichel מחמת השבועה אינה מחייבת, אא"כ מודים על עצם שמוחלים בלב שלם ולא מחמת השבועה. וע"ש שכתוב עוד בשם הריטב"א, דאם מסר מודעא שניתן המתנה רק מחמת השבועה, קרוב הדבר שאין מתנתו כלום. ואצל"ל שבגת כיווץ בזה פסול. ע"כ.

והעללה הדברי אמת, דאם נשבע לגרש ואח"כ נתחרט, ומסר מודעא, לר"ח הוא גט מעושה, וכ"ד ריטב"א, וגם הריב"ש (ס"י רל"ב), שהבicia מפרק חזקת הבתים בההוא גברא דازול לקדושי איתתא, א"ל אי יhabת לי כל נכסיך. ובנו אמר לו מה יהיה עליו, ואמר לעדרים זילו איטמורו וכתבו ליה. וככתוב ריב"ש שאין זה אונס גמור, דאם ירצה לא ישנה ולא יתן לה נכסיו, וע"כ מתנתו היהתה קיימת אם לא שניתן לבנו, ואעפ"כ מתנתו לבן אף"י שהיה גרוועה מבטלת לה, אע"ג דהיכא דליך אונס כלל, אמריון דלא הויא מודעא לחברתה, (מ"מ כיוון שיש בזה אונס אפיקו שאינו אונס גמור, מתבטלת המתנה ע"י המתנה הגרוועה של הבן), ודין המתנה והגט שוין. ועוד ציין שם דעתות הראשונים, דאפיקו נמצא שתלה באונס שאינו אמת, אפ"ה המודעא קיימת. וכמ"ש הפמ"א שקיבצ' את הפסיקים דס"ל כן.

עוד כתב שם שהודב"ז ור"י בן הרא"ש ז"ל שבבי'(סס"י קנ"ד), סביר דהנשבע לגרש ב"ד קופין אותו לגרשה. וציין למ"ש הוב"י (ס"י קס"ה), בשם חשו' ריטב"א ז"ל, שאם נשבע וכפונו לחלו'ז הויא חיליצה מעושה. יע"ש.

ושוב ה比亚 דברי הרב פמט"א ח"ב (ס"י מ'), שחייב בין דיעבד דכשר, ובין לכתהילה שאין לכפותו אם התחרט, והוא חילך כהנ"ל.

עוד כתב מהרייך"ש בגינת ורדים (ס"י א'), באנטווחו קיבל נזירות שמשון אם לא יגרש, וכותב שאין לך אונס גדול מזה, וכותב שם מהרייך"ק (דס"ה), שאם קיבל הנזירות עצמוו, לא הו אונס, שהוא אנס עצמו. ו שכן דעת מהרייך"ק (שרש צ"ג). וצינו דברי הרמב"ם ז"ל הנ"ל. ומבי"ט ח"ב (ס"י קע"ח), וריא"ז פ' השולח, ומהריב"ל ח"ב (סימן י"ח), ורוז"א (ס"י כ').

וסיים בזוה"ל, ואם הלכה רופפת בידך פוק חזי מי עמא דבר, שנגנו לכתוב בכתובות שנשבע לגרשה אם יחללה, שלא תזדקק ליבום. ואעפ"י שהרב"ב ז"ל כתוב להרשב"א ז"ל הו אונס, אלא שכותב דרבינו פרץ לא הויל אלא חמරא, גם מラン מהרייך"א בתשובה (סימן ג'), כתוב כן. והרב מהרייך"ל הלו"י סי' י"א ומוקור ברוך (ס"י ט' וס"י כ"ב), האריך בזוה ועיין ספר זרע אברاهם. עכ"ל.

והרי לפניו שגם הגאון הגדול דברי אמרת מודה שלהריטב"א ז"ל וסייעתו, רק לכתהילה ציריך להתייר השבועה, וגם זה רק משומח חמරא ושכן נראה מהשם"ק, וכ"ד הרשב"ץ והמבי"ט, וכ"ד בעה"ת שהביאו מהריב"ל.

ועוד הוסיף מהרלן"ח כתב בדעת הריטב"א, שאפילו גילה דעתו שmagrash מפני השבועה כשר. וע"ז העיר דברי אמרת שלא משמע כן מהשם"ק. וכבר כתבתי לעיל שבסימן א' שם חילך הדברי אמרת, בין גירוש בסתם, ובין היכא שנתחרט וגילה דעתו. ונלע"ד דלא חולק בעל דברי אמרת על המפורש בה"ר מימון ז"ל לחילך בין נשבע לגרש, ובין התחייב קנס אם לא יגרש וכן". אלא הוא ז"ל חולק על הנשבע לגרש וכדו' שתלה הענין בגירושין באופן ישיר. שגם בזוה יש שכותבו שלהריטב"א מותר אפילו גילה דעתו שmagrash רק משומח השבועה, וכמ"ש בס"י ב', בשם מהרלן"ח, ע"ז הוא חולק ומחלוקת, בין גירוש בסתם שאפילו נשבע ולא התירו

הצופתים דאפילו בדיעד שגירש, ללא שהתירו לו השבועה הגט פטול. (дал"כ מה קשה לו לדבריהם).

והנה בעיקר הדין בודאי דשתי, וכמ"ש הרמב"ם ז"ל (פ"ו מהל' שבועות הי"א), אדם נשבע לגרש ולא ניחם, כיימים שכובעתו. וכותב בשם מקור ברוך (סימן ט'), בדברי הרמב"ם ז"ל הן מן הדין, אבל על צד חמורת מתירין לו קודם שגירש, וככהורתה ה"ר פרץ ז"ל. והר"ר מימון ז"ל חילך בכירור בין נשבע לגרש שתלה בגיןושים ממש, ובין היכא שתלה בדבר אחר. והוכחה כן מגיטין (מ"ו ע"ב), בקונס פירות העולם אם לא אגרשך. דרנו אם מותר להחזירה, אבל בעצם הנירושין מיפשط פשיטה להו דהו גירושין.

וגם מה שכותב הדברים אמרת לחילך ולומר, שגם הריטב"א וסייעתו יודו בנתחרט לפני שכותב הגט דחישין לגט מעושה, הנה הפמט"א והרב ברוך קלעי ועוד מחלים בין דיעבד ובין לכתהילה.

ובאמת כן הוא דעת רבינו הרם"א ז"ל, שגמ הוא למד בפירוש ובפשיטות שהרשב"א והריטב"א ז"ל פלגי ובדיעבד הגט כשר, ונראה בפשיטות שכן דעתו של מラン ז"ל ג"כ וכן".

ושו"ר להגאון דברי אמרת גופיה ז"ל שם בסימן ב' (מהדורא אחרת), שב והביא דברי הריטב"א שכבתית יוסף (סס"י קנ"ד), וכותב דמשמע מדבריו ז"ל, דמה שצדיק להתריר לו השבועה הוא רק לכתהילה ומשום חמורתה, ושכן נראה מהשם"ק בב"מ (דף ס' ע"א). וזה דעת הרשב"ץ שהובא במבי"ט ח"ב (סימן קע"ח). וע"ש שחזר והביא בשם מהריב"ל דעתה בעה"ת דאונס דעתומוינו אונס. והוסיף וכותב מהרלן"ח כתב שלהריטב"א אףלו גילה דעתו שmagrash מפני השבועה כשר. והדברי אמרת כתב שלא משמע כן מהשם"ק. יע"ש.

.ה.

כל שהייב את עצמו לחתת גט ונתלה בחיזוק ממיין לא חשיב בעינויו בגוף הענין ולא דווי גט מעושה.

ונלע"ד שגמ דברי אמרת לא קאמר אלא על הנשבע לגרש, והדומה לו, שתלה בגיןושים ממש, אבל כל שתלה בדבר אחר, כמו תשולם קנס וכיווץ"ב, יודה גם הדברי אמרת דהאגט כשר, וכמו שכן חילך בטוטו"ד הר"ר מימון ז"ל.

וע"ש עוד שהbia דברי הרשב"א בתשובה שבב"י שם,adam שיעבד עצמו בקנס, ווגירש מהמתה הקנס, החשיב גט מעושה. ולאורה הוא דלא כה"ר מימון, וכותב החזו"א, ואמנם הדבר תימא למה החשיב גט מעושה, וכו', כיון דחיביב מן הדין הקנס,מאי אונסא איכא הא. ואדרבה למא דפסק הרשב"א דהגת בטל, צריך לשלם הקנס, ומאי דנטיע משאר וכוסות, לאו ראה, דהתם בכפיה בשוטוי, אבל אם הוא אונס מפני שרצונו ליפטר משאר וכוסות, ודאי לאו אונס הוא. וה"ג רוצה להפטר מן הקנס, ואי מيري הרשב"א بلا קניין בב"ד חשב, וחשיב ליה אסמכתא, או שלא היה קניין כדין, רק יוציאו ממנו הקנס באלוות ובגזילה ניחא הכל, ולפ"ז לא פליג על ה"ר מימון, דהתם בנחביב מן הדין, או שנחביב קנס לאינו ישראל ומעיקרא אונס נפשיה, אבל ישראל. הלוקח שלא מן הדין מקרי אונס וצ"ע. עכ"ל.

ושוב רואים את שיטתו של מrown החזו"א ע"ה, דכל שהחייב של הקנס נעשה כדין, אין בה משה אונס וכפיה, והגט כשר. ומדמה את זה למי שמרש את אשתו כדי לפטור עצמו משארה וכוסותה, (בלא כפיה בשוטים), רק מרצונו מגירהה כדי לא לשלם, דהוי גט כשר بلا שום חשש. כי חיובו בכוסותה הוא מן הדין וזה שרוצה לפטור, ע"י גירושין, הוא רצון חפשי למגרמי.

וק"ז מי שמחביב עצמו ע"י הסכם ברצון, שבני הזוגعروכים בינםם בחיבורים כדת וכדין, ויעשו חיבוריםכהלהה בפני ב"ד חשוב, ורק יתנו לו תוקף בבית המשפט שלהם, כי שם אין תוקף חוקי למעשה ב"ד. ויעשו זה עוד לפני נישואיהם, ויש זה הסכמה שאם יתגרשו באזרחות, ויעכב בעודה מלגרשה בגט פיטורין כדת של תורה, שישלם למazonothיה קו"כ, ומכוון זה מגירהה בג"פ כדי להפטר מאותו תשולם, דבודאי שאין בה חזש אונס שלא כדין.

ועל אחת כמה וכמה בהצעה זו, שכל מגמתה להbia טענותיהם ותלונותיהם ההדריות, לפני ב"ד ויפסקו הדין כדת של תורה, וכנ"ל דבודאי דין בה שום חשש. עפ"י שיטת מrown בעל החזו"א זיע"א.

וחילוק זה שכחוב החזו"א בעניין שאר וכוסות, בין היכא דכפוهو בשוטים, ובין מגרש ברצונו להפטר משאר וכוסות. הנה כן בנה יסוד בדבריו ז"ל שלפני כן, שם סימן צ"ט אות א'), על גיטין (פ"ח ע"ב), דהסיקו דכפיה שלא כדין בישראל, וכדין בכוכרים פסול מה"ת, וכותב דاع"ג דמצווה לגרשה, כיון שగירהה בכפיה, והכפיה הייתה שלא כדין, לא מקרי רצון. דכפיה כדין

לו, הגט כשר. אבל אם גילה דעתו שرك מפני השבועה מגרש הגט פסול, אבל בקבל קנס, או אמר קולם פירוט העולם עלי אם לא אגרשן, שתלה בעניין אחר, אפילו נתחרט ומגרש רק ממשום אימת הקנס או הקונם, מודה הדברי אמת שהגט כשר הוא. ובפרט שכן הוא דעת ר"י בן הרא"ש ז"ל וכ"כ כאן בשם הרדב"ז ז"ל. וכאמור כן דעת הרוב פמת"א והר"ר ברוך קלעי ע"ה ועוד, שמלחקים בין לכתהילה ובין דיעבד, ושכנן נראים דברי מrown ה"ב ז"ל, וכיון בסימן ב' הוסיף שכן כתוב מהריך"ש ז"ל שرك באנסוהו לקבל נזירות הוא דהוי אונס, אבל אם קיבלו עצמו, אינו אונס ושכ"כ מהריך"ק.

זה עולח על כולנה שהרי סיים וכותב שם הלכה רופפת היא, פוק חזיז מי עמא דבר, שנহגו לכתוב בכתובות, שהבעל נשבע שם יחלו הוא, יגרשנה שלא תזקק ליבום. והרי זה ממש דומה לנ"ד שג"כ מתחביב לפני החתונה כפי שהסבירו, ונ"ד קיל טפי, דשם נשבע לגרש, וכיון מתחביב בקנס, שכאמור יש הבדל יסודי ביןיהם כמבואר בהר"ר מימון ז"ל ובנ"ל, ועוד יש קולא גדולה בנ"ד, שאינו מתחביב לגרש אלא לשלם סכום עבור המזונות. ובידו לבא לב"ד רבני ולדורש ביטולו, או שיפחיתו לו, וידונו ויפסקו כדת וכדין.

ו.

כל שהתחייבות נעשתה כדין אינו כפיה בגט.

והלום ראייתי מ"ש מrown החzon איש ע"ה בהלכות גיטין (סימן צ"ט אות ג'), דיש לעיין במ"ש ה"ב"י (סימן קל"ד), בשם הר"ר מימון ז"ל שם שיעבד עצמו בקנס אם לא יגרש, לא חייב אונס, וכיון דתחילתו ברצון. ולמה לי טעם זה, תיפוק ליה דהוא כפיה כדין, שהרי חיבב מן הדין באותו קנס, ואין נפטר אם לא יהול הגט. ואילו ה"ר מימון ז"ל אייריו בקנס עצמו לאדון העיר שאינו ישראל, ואין חיבב מן הדין, אלא שהוא אונס ניחא, אלא דראיותו צ"ע, דבקונים פירוט עולם אם אני מגרש ע"כ צריך לגרש. משא"כ הכא לא איכפת ליה אם לא יהול הגט, ומהא דמגרש על תנאי מעכשי דמקיימים התנאי בע"כ, אין ראה, דכבר גמורו הגירושין בשעת נתינה, ותנאי מילתא אחראית היא. עכ"ל.

נמציאנו למדים מרב"ק,adam התחייב בקנס כדת וכדין עפ"י כללי ההתחייבות ובקנין המועל, אפילו אם לא היה תחילתו ברצון, אין בה חזש כפיה שלא כדין, כי התחייבות נעשתה כדין, וכיון שחייב מן הדין לא חייב אונס כלל.

שמע

אבן העוז – סימן כ

שכז

שלמה

ויציא ממו באלמות, ניחא מ"ש דלא הו גט מעורשה, ממשום שתחלתו התחייב לזה מרצון. ז"א שם מלתחילה חייב עצמו לאינו ישראל,Auf"י שהחייב הוא שלא כדין, אבל הוא יודע שזה יוצא ממו, ונתחייב לזה מרצון לא מיקרי אונס והget כשר. והן הן הדברים שחזר וכותב ע"ד הרשב"א ז"ל. וכן נ"ל.

זאת תורה העולה מדברי מרכן החזו"אadam נתחייב בקנס בב"ד חשוב כדין, ואח"כ גירש כדין שלא לשלם את הקנס, אין זה גט מעורשה וכשר הוא. ועוד אפילו שהחייב לא היה כדין, אם הוא התחייב לאינו היהודי, והם מוציאים קנס זה באלמות, כיוון שמתחלת חייב עצמו לזה ברצון, גם זה לא מיקרי גט מעורשה. וכשר הוא, ולזה הוצרך ה"ר מימון ז"ל לטעם תחלתו ברצון. וכן נ"ל.

ויש להוסיף שמלל דברי החזו"א עולהשוב יסוד זה, לכל שחייב עפ"י דין לא מיקרי גט מעורשה. שהרי כתוב עוד שם (סימן צ"ט אות ב'), יש לעיין בחיבורו (ב"ד), לגרש, ולא כפוהו בשוטים, ונמצא שהחייב אינו כדין, ומהא דכתבו בב"י (בSIMAN קל"ד וקנ"ד), שם נשבע לגרש תיתרו לו קודם, דלא היה דומה לאונס. וכתבו דמן הדין אינו אונס, כיוון שנשבע עצמו. ומשמע אם הוא אונס משום מצוחה חביב אונס. (ר"ל דהטעם דלא הו אונס גמור בלבד התירו לו השבועה, והוא משום דהוא נשבע מעצמו, ע"ג דמצוחה לקיים שבועתו, או לאו שהוא נשבע מרצונו, הוה חביב אונס גמור, ומה נלמד גם אונס שמחמת מצוחה חביב אונס. וא"כ גם בחיבורו ב"ד אפילו בלי שוטים, מ"מ הוא גירש מחמת מצוחה חכמים, ואם התברר שהחייב זהה אינו כדין, הרי אונס שלא כדין). ועוד דהו גט בטעות שם ידע שאינו חייב לא היה מגרש. יע"ש. והקשה למה בנשבע לגרש אמרו שהוא דומה לאונס, והרי רצונו שייהיה גט קיים, דאל"כ עברו אשבועתו. ולא דמי לכפוהו בשוטים, דעתשה רק להנצל ממכות. הגע עצמן כל אותן שכופין אותו להוציא, אונס הוא עפ"י חיבח חכמים, ואי אני התם שהאונס כדין, ה"נ השטא שנשבע האונס הוא כדין. ואפלו יכפוהו בשוטים לקיים שבועתו, הדין נותן שהget כשר (וכן הוא בתשובה ר"י בן הרא"ש ז"ל בב"י סימן קל"ד, וכ"ה ברשב"ץ שם בצוותו אביו לגרש). ומהו י"ל שם גם השבועה הייתה באונס [אילו היה הדין דשבועת אונס נמי שבועה היא] ואח"כ כפוהו לקיים שבועתו, חביב גט מעורשה שלא כדין. ע"ג דהשתא כופין אותו כדין, כיוון שתחלתו היה שלא כדין.

נמי איינו עושה רצון עצמי, אלא דסגי בראון הבא בכפייה בדין, כי בעצם טובתו היא להתרצות, כי לישראל טוב לשומר מצות, אלא שיצרו כופהו, וכשייש כפיה כדין נגדו שambilתו לרצון, נחשב ברצון. וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בספ"ב מהלכות גירושין. (וע"ש מה שפירש בדברי הרמב"ם ז"ל), ואין זה אלא כשהכפיה עצמה כדין, אבל כשכחפיה שלא כדין ע"ג דחייב לגורשה, לא חשב רצון לדיני תורה.

עוד כתוב שם דאם כפוהו בשוטים, במקום שאין כופין אלא בדברים, כתוב זהה תלוי במלחוקת, דלהרמב"ם ז"ל כשר מן התורה, אחר שעיקר הגט הוא מצוה, אך להתוט' (כתובות ע' ע"א ד"ה יוציא), והרא"ש ז"ל (פרק הבב"י סימן י"א), בטל מן התורה, וכ"ג ס"ל בנסיבות כוותים כדין בטל מה"ת. וע"ש בזה, וכן במ"ש שם (אות ב'), בעניini כפיה.

ומ"מ כל שהחייב כדין ונאלץ לגורש כי איינו רוצה לשלם מה שהוא חייב עפ"י דין,Auf"י שהחייב הוא קנס, כיוון שנחייב בו כדין, אין זה חשוב גט מעורשה.

ומתוך הדברים שכותב ע"ד תשוי הרשב"א ז"ל. עולה עוד דאפשר אם נתחייב קנס לאינו ישראל והחייב היה שלא כדין, אלא שהלה יכול להוציא ממנו באלמות ושלא כדין, ג"כ לא נפלג הגט, והטעם לזה הוא, משום שמעיקרה אונס נפשיה.

שהרי כתוב: ואי מירי הרשב"א בלא קניין בב"ד חשוב וחביב לייה אסמכתא, או שלא היה קניין כדין, רק יוציא ממנו הקנס באליות, ובגזילה ניחא הכל, ולפ"ז לא פלייג (הרשב"א), על ה"ר מימון, דה"ר מימון מירי שנחייב כדין, או שנחייב לאינו ישראל ומיעיקרא אונס נפשיה. עכ"ל. ויוצא מפורש דאם קנס עצמו לאינו ישראל, שיודע בעצמו שווציא ממנו באלמות קנס זה, בניווטיהם והנהוגתם, Auf"י שאין זה חייב כדין, כיוון דאונס נפשיה בזה מעיקרא, לא מיקרי אונס.

ובעצם כן מבואר מדבריו דלעיל נמי, שכותב קודם ע"ד ה"ר מימון ז"ל, למה הוצרך לטעם דיהו תחלתו באונס, תיפוק ליה דהוא כפיה כדין כיוון שנחייב מן הדין באותו הקנס. וכותב, ואי ה"ר מימון איירי בקנס עצמו לאדון העיר שאינו ישראל ואינו חייב מן הדין, אלא שהוא אונס ניחא. עכ"ל. כלומר אם מדובר ה"ר מימון ז"ל בחיבח שלא כדין שנחייב לגוי, והלה

בפ"ג ובפ"ג. והמחבר זללה"ה כתב דבריעבד מהני הדאיתנא בכל המקומות יש שירות מצויה ע"י טפינוט הקיטור, ובקל ימצא עדים לקיימו ודרנים כא"י שא"צ לומר בפ"ג ובפ"ג וע"ש בהערות מבן המחבר (אות א' וב').

עוד כתב המחבר ז"ל דהטעם שהצריכו בפ"ג ובפ"ג הוא משום קיום לגט,ocaן שמתידינים בב"ד כמשלש חדשים, והכל עפ"י ב"ד וכו', ודאי לא יבא לערער וא"צ בפ"ג ובפ"ג. ועוד שיש הרשות החותמה בכ' סופרי הב"ד, וככתב מורה"ס שם שי"א שזה קיום לגט. ועוד שיכולים לקיימו עפ"י שכבר נקרע, שכן מוכח שם בסימן קמ"ב ס"ז, וכן מבואר ברשב"ץ ח"ג סי' ט"ז, וע"כ מה שהיא שפיר היה. עכ"ד. (וע"ש בהערה אותה ג').

ובלי להכנס לעצם הדיין, אם א"צ כיים בפ"ג ובפ"ג מצד שזה כא"י, או מצד מ"ש דיש הרשות ושאר טעמים.

הנה נראה דמ"ש שהר"ב זצ"ל חייב לכתוב גט אחר, וכפי הנראה שכונתו להגה"ץ רבי ברוך רפאל טולידאנו זצ"ל אב"ד מקודש דמכננס שעמו ישב הרב המחבר זצ"ל בב"ד, וכפי הנראה שהיא באופן שהשליח לא היה באפשר שיטלנו ממנה, ויחזור ויתנו לה ויאמר בפ"ג ובפ"ג. וכן צ"ל דלא היה אפשר לקיימו, שלא היו עדים, שמכיריהם החתיימות של החותמים על הגט שבא ממקום אחר. ובזה מתישבת תמיית בין המחבר שם בתוספת ברכה (אות א'). ואפשר שהעד הביא ומיד הלק ולא מצאוهو עוד, וע"כ לא היה אפשר תיקון שיטלנו הימנה וכו'.

א

באשה שננתן לך השילוח את הגט ולא אמר בפ"ג
ופ"ג ונישאת ושוב באו העדים וקיומו.

והנה מREN החזו"א זיע"א בהלכות גיטין (סימן ק"ג אות י"א), כתב לחוקור בהא דמקיימים הגט בחותמיו, האם ע"י הקיום הזה אמרין דזהobar הדבר למפרע, שלא נעשה אישור כלל, بما שלא אמר בפני נכתבות ובפ"ג כתקנת חז"ל, או דילמא שהיה אישור. ואם נישאת בט ששהשליח לא אמר בפני נכתבות ובפני נחתם, הוו נישואין באיטור, ומ"מ לא יצא הכל האיסורים דרבנן, דלית להו לחכמים דתצא מזה ומזה. ומסקנתו שם הדיאisor לא נתקין למפרע, אלא מכאן ולהבא.adam היה מתוקן למפרע לא היה חולק ר"מ, דלא נחק אלא

עוד כתב דעתךין צריך טעם למה יהיה הגטبطل, כיון דחייב להסתים השתהא בלב שלם לגורש, וזה הטעם דגט מעושה כדין כשר. וצ"ע. ואולי כה"ג הו שבועה שא"א לקיימה דין גיטו גט משומ דחשיב אונס, ולא חלה השבועה כלל. עכ"ל. והרי מבואר בדברינו ז"ל דאפשרו אם היו קופים אותו בשוטים לקיים שבועתו הדין נותן שהגט כשר, והביא כמה דדין צריך לקיים שבועתו, והן הדברים שכתחתי ממשו כשדן בדברי הרשב"א והר"ד מימון ז"ל.

וק"ז שבנ"ד שהוא מחייב עצמו כדין וכדין, וזה עוד לפני הנישואין, וע"ד כן נשאת לו, ועדין ניתן בידו האפשרות לבא לפני ב"ד ולטעון כל אשר ייחפו, בודאי שגם לדעת מREN בעל החזו"א זיע"א אין בו חשש מפני שלא כדין כלל ועיקר. וע"כ נראה בס"ד שהסתם כזה כשר וטוב להועיל תיקון לבני ח"ל, אשר שם קקרה ידי בית הדיין מלהורשי. ובתנאי שישיכמו ע"ז גדולי דורנו שליט"א, וה' הטוב יאיר עינינו בתורתו, ולא נבוש ולא ניכלים ולא ניכשל לעולם ועד אמן.

שלמה משה עמאר
ראשון לציוון הרוב הראשי לישראל

סימן כא

בענין שליח המביא גט ממדיinet חיים ולא
אמר בפנוי נכתוב ובפנוי נחתם

בעהית"ש, או ר ליום שני י"ט טבת התשס"ה

מאמר זה נכתב מתוך אגרת ברוכה והערכה להוצאת הספר החשוב ש"ת שאלו לברוך להגאון המפורסם דיין ומצוין ובקיים בכל עניין לובש צדקה כשרין מ"יר שהיה חבר ב"ד דהגןון הגדול ובינו ח"ק לישראל כמה"ר רפאל ברוך טולידאנו זיע"א והגאון הגדול נזר החכמים מהר"ר יוסף משאש זיע"א בעובי מקנס מרוקן.

הנה לאות אמת שעיניتي מעט בהאי ספרא רבה שירית שאלו לברוך לרוב האי גאון צדיק וחסיד כקש"ת רבי ברוך אברם טולידאנו זל"ה, אשר מחזה שדי חזיה, כתוב שתים מן השיטין מאשר מצאה ידי לפוי יכולתי, והנה בחאהע"ז (סימן קג"ב), דין בשליח שהביא גט ממוקם אחר, ולא אמר בפני נכתוב ובפני נחתם. וככתב שהר"ב יש"צ חייב אותם לכתוב גט אחר, ויאמר השילוח